

Helsinki

Arabian ja Toukolan rantapuistot

Hoito- ja kehittämissuunnitelma 2023 – 2033

Helsinki

Arabian ja Toukolan rantapuistot

Hoito- ja kehittämissuunnitelma

Kaupunkiympäristön julkaisuja 2023:22

Tilaaja: Helsingin kaupunki / Kaupunkiympäristö / Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu
Vastuhenkilö: Stefan Eklöf puh. 040 626 4756
Teksti: Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy / Tiina Perälä, Veera Soikkeli, Veikka Väinämö
Taitto: Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy / Veera Soikkeli, Veikka Väinämö
Pohjakartat: © Kaupunkimittausosasto, Helsinki
Valokuvat ja kartat: Historialliset valokuvat ja kartat:
HKM = Helsingin kaupunginmuseum, HKMKA = Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto, VKMKA = Vantaan kaupunginmuseon kuva-arkisto
Nykytilan valokuvat: Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy / 2022 – 2023, ellei toisin mainita.
Kartat: Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy / Veera Soikkeli
Sarja: Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön julkaisuja 2023:22
ISSN: ISSN 2489-4230 (verkkajulkaisu)
ISBN: ISBN 978-952-386-345-3
Etukannen kuva: Keväinen Arabian rantapuisto Kalasatamaa kohti kuvattuna.
Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä 2023.
Takakannen kuva: Näkymä Kumpulanpuron lammen yli länteen, kohti kerrostalojen korttelialueita. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy 2023.

Sisällysluettelo

Saatteeksi	7	4 Maisemanhoito	51
1 Johdanto	9	4.1 Hoitosuunnitelma	51
2 Suunnittelun lähtökohdat	11	4.1.1 Hulevesiuomien kasvillisuus	51
2.1. Suunnittelualue	11	4.1.2 Ruovikot	51
2.2. Puiston historiaa	11	4.1.3 Nurmet	51
2.2.1 Alueen varhaiset vaiheet ja teollisuushistoria	11	4.1.4 Niityt	52
2.2.2 Puiston perustaminen	13	4.1.5 Merenrantakasvillisuus	52
2.3 Kaavoitus-, maanomistus- ja suunnittelutilanne	19	4.2 Vieraslajien torjunta	52
2.3.1 Maanomistus	19	5 Hankeohjelmat	54
2.3.2 Yleiskaavoitus	19	5.1 Hankkeet ja kustannusarviot	55
2.3.3 Asemakaavoitus	19	5.1.1. Hankeohjelma HO1–Uusi aurinkolaituri	55
2.3.4 Suunnittelutilanne	23	5.1.2. Hankeohjelma HO2–Toimintanurmen kehittä- minen	56
2.4 Nykytilan kuvaus ja arvot	25	5.1.3. Hankeohjelma HO3–Salpaseinän kevennyk- sen rakentaminen	57
2.4.1 Puiston nykytila	25	5.2.4 Muut hankealueet	58
2.4.2 Pohjaolosuhteet	27	5.2 Prioriteettijärjestys	58
2.4.3 Ekologiset verkostot ja luontoarvot	31	6 Jatkosuunnittelutarpeet	59
2.4.4 Niittyjen kasvillisuusinventointi	34	Lähteet ja kirjallisuus	60
2.4.5 Kulttuuriympäristön ja kaupunkirakenteen arvot	38	Viihteet	63
2.4.6 Maisema-arvot	38		
2.4.7 Virkistysarvot	40	Liitteet	
3 Yleissuunnitelma	44	Liite 1: Nykytila, kartta	
3.1. Pohjaolosuhteiden kehittäminen	44	Liite 2: Luontoarvot, kartta	
3.2. Vesiolosuhteiden kehittäminen	44	Liite 3: Kulttuuriympäristön arvot, kartta	
3.3. Kasvillisuuden kehittäminen	46	Liite 4: Yleissuunnitelma, kartta	
3.4. Toimintojen kehittäminen	46	Liite 5: Kalusteet, kartta	
3.4.1 Uudet kalusteet	49	Liite 6: Kunnossapitoluokat, kartta	
3.4.2 Valaistus	49	Liite 7: Hoitoluokat, kartta	
3.5. Reittien kehittäminen, valaistus ja opasteet	49	Liite 8: Hoitomuutokset, kartta	

Saatteeksi

Arabian ja Toukolan rantapuistojen hoito- ja kehittämissuunnitelma on laadittu kuvaamaan puistoalueen tavoiteltua tulevaisuuden tilaa ja maisemanhoidon ilmettä. Suunnittelualue käsittää Arabian ja Toukolan rantapuistot sekä Kaj Franckin kadun katualueen puistojen väliin ulottuvalta osaltaan. Kahden puiston ja katualueen muodostamaan kokonaisuuteen viitataan raportissa yhteisnimellä Arabian rantapuisto. Suunnittelualan kokonaispinta-ala on 22 ha. Arabian liikuntapuistoa ja Kyläsaaren rantapuistoa ei käsitellä tässä työssä.

Suunnitelman tavoitteena on päivittää puiston hoitosuunnitelma ja kehittää aluetta nykyisiä käyttötarpeita vastaavaksi, kuitenkin vuonna 2003 valmistunutta puistosuunnitelmaa mukaillen. Suunnitelmia on työn aikana kommentoinut puiston alkuperäinen suunnittelija maisema-arkkitehti Gretel Hemgård. Työn lähtökohtana on hyödynnetty asukaspalautteita ja alueelta laadittuja selvitysten osoittamia kehittämistarpeita.

Hoito- ja kehittämissuunnitelma on laadittu Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialan toimeksiannosta. Työtä on ohjannut ohjausryhmä, johon kuuluivat maisema-arkkitehti Stefan Eklöf (projektinjohtaja helmikuusta 2023 alkaen), maisema-arkkitehti Inka Lappalainen (projektinjohtaja tammikuuhun 2023 saakka), maisema-arkkitehti Anna Böhling, maisema-arkkitehti Riikka Äärelä ja luontoasiantuntija Tuuli Ylikotila kaupunkiympäristön kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupalvelusta; Riikka Österlund ja Petri Arponen liikenne- ja katusuunnittelusta; projektipäällikkö Päivi Islander ja projektinjohtaja Heidi Kiuru kaupunkiympäristön ylläpitopalvelusta; maisema-arkkitehti Tuomo Näränen ja tiimipäällikkö Kaisa Jama kaupunkiympäristön asemakaavoituksesta; ympäristötarkastaja Raimo Pakarinen kaupunkiympäristön ympäristöpalvelusta; Ilkka Vähäaho ja Mirva Koskinen kaupunkiympäristön maa- ja kallioperäpalvelusta; vuorovaikutusasiantuntija Lotta Silfverberg kaupunkiympäristön viestintäpalveluista sekä pii-ripuutarhuri Pia Huopalainen Starasta.

Suunnitelma ja raportti on laadittu Maisema-arkkitehti-toimisto Näkymä Oy:ssä kesän 2022 ja kevään 2023 välisenä aikana. Työstä ovat vastanneet maisema-arkkitehdit Tiina Perälä ja Veera Soikkeli sekä maisema-arkkitehtiylioppilas Veikka Väinämö. Näkymä Oy:n alikonsultteina hankkeessa toimivat AFRY Finland Oy, joka on vastannut hankkeen geoteknisestä suunnittelusta sekä Luontotieto Keiron Oy, joka on toiminut hankkeen luontoasiantuntijana. AFRY Finland Oy:ta edusti hankkeessa diplomi-insinööri Matti Konttinen ja Keiron Oy:ta biologi Susanna Pimenoff.

Viereinen sivu: Arabian rantapuiston rantaviivasta on jo rakentamisvaiheessa haluttu luoda vaihteleva ja ilmeikäs. Kivikkoiset, hieman aallonmurtajien tapaan ladotut kivirykelmät tekevät rannasta mielenkiintoisen ja kutsuvat veden äärelle. Lähinnä rantaa kulkeva käytävä on suosittu kävelyreitti.

KAANAANKUJA

POSLIINIPIHA

MUOTOILIJANPIHA

BIRGER KAIPIAISEN KATU

KAJ FRANCKIN KATU

GUNNEL NYMANIN KATU

TOINI MUONAN KATU

ARABIANKATU

HÄMEENTIE

RAJASAMPAAN-PUISTO

ARABIAN LIIKUNTAPUISTO

BERLIINKATU

LONTOONKATU

BRYSSELINKATU

KOTISAARENKATU

PARISINKATU

ROOMANKATU

HÄMEENTIE

TOUKOLANKATU

HERMANNIN RANTATIE

KYLÄSAARENKUJA

ARABIAN RANTAPUISTO

TOUKOLAN RANTAPUISTO

VANHANKAUPUNGINLAHTI

KYLÄSAARI

Sijaintikartta 1:6000

1 Johdanto

Arabian rantapuisto on 1990-luvulla suunniteltu ja 2000-luvun alkupuolella rakentunut viheraluekokonaisuus, joka käsittää Arabian ja Toukolan rantapuistot (jäljempänä Arabian rantapuisto). Puisto on perustettu entisten teollisuusalueiden ympäristöön 1900-luvun aikana täytetylle vanhalle merenpohjalle. Erityisesti Arabian tehdas piippuineen on alueen maamerkki ja koko asuinalueen identiteettiin vaikuttanut tekijä. Taide näkyy asuinalueella ja puistossa monissa eri muodoissaan, sillä tonteilla oli käytössä prosenttiperiaate. Prosenttiperiaatteen mukaan rakennuskustannuksista tietty prosenttiosuus (1–2 %) käytetään taiteeseen, kuten porraskäytävien, piha-alueiden tai julkisivujen taide-elementteihin. Myös puistoon sijoitettiin useita teoksia, vaikka prosenttiperiaate sellaisenaan ei puistossa ollutkaan käytössä.

Puistoalueella ovat voimassa asemakaavat 10240 (1998), 11359 (2005) ja 11492 (2006), joissa alue on merkitty virkistysalueeksi VP. Lisäksi alueella on asemakaavassa suojeltu tervaleppälehto (sr-1) ja laituri- tai ravintolarakentamiseen osoitettu vesialue (W-1). Työn tausta-aineistona on runsaasti maa- ja kallioperästä kertovaa selvitysaineistoa, vanhoja puiston rakennussuunnitelmia ja selostustekstejä sekä valokuvia puiston teollisuushistorian ajalta sekä ajalta ennen puistorakentamisen alkamista. Suunnittelun aikana on perehdytty alueen historiaan ja tehtyihin suunnitteluratkaisuihin niiltä osin, kuin se työn kannalta oli mielekästä.

Rantapuisto on luonto-, maisema- ja virkistysarvoiltaan sekä kaupunkirakenteellisesti merkittävä. Hoito- ja kehittämissuunnitelma toteuttaa *Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmassa 2021–2028* (LUMO-ohjelma) osoitettuja tavoitteita. Nurmikoita muutetaan niityksi ja niittyjen hoitomenetelmiä kehitetään monimuotoisuuden lisäämiseksi (LUMO-ohjelman luvut 5.1., 5.3. ja 5.4.). LUMO-ohjelmassa mainitaan myös esimerkiksi lintupääkaupungin kehittäminen, luontotietojen hyödyntäminen suunnittelussa, niittyverkoston kehittäminen, pölytäjien suosiminen ja vieraslajien torjuminen, joihin suunnitelman toimenpiteillä tähdätään.

Puisto on paikka asukkaiden viihtymiseen ja ulkoiluun sekä alueellinen läpikulkureitti esimerkiksi Viikin ja kanta-kaupungin välillä. Arabian rantapuiston houkuttelee tulevaisuudessa entistä enemmän kävijöitä läheisten Hermanninrannan ja Viikinrannan rakentumisen myötä. Jo nykyisellään puisto on vetovoimainen myös etäämmältä saapuville kävijöille etenkin luonnon ja urheilumahdollisuuksien vuoksi: rantapuistoon saavutaan esimerkiksi tarkkailemaan runsasta linnustoa, kalastamaan sekä liikkumaan ja pelaamaan.

Alueen maaperäolosuhteet ovat haastavat ja asettavat rajoitteita suunnittelulle ja mahdollisille toimenpiteille.

Alkuperäisissä puistosuunnitelmissa varauduttiin 20 vuoden jälkeen täyttämään rantaa uudelleen, kun sen painumisen laskettiin olevan tasoittunut. Tämänhetkisessä tilanteessa täyttöjä ei kuitenkaan aiota tehdä, sillä puiston painuminen ei edelleenkään päättynyt. Nykyisen kasvillisuuden kannalta täytöt olisivat vahingollisia.

Rantapuiston hoito- ja kehittämissuunnitelma on yksi Vanhankaupungin alueen aluesuunnitelmassa 2016 esitetyistä hankkeista. Tärkeimmät hoito- ja kehittämissuunnitelman kehityshankkeet osoitetaan raportissa hankeohjelmina, joiden määrittelyssä hyödynnettiin kaupungin edustajien tietämyksen rinnalla alueen käyttäjien toiveita. Suunnittelun alkuvaiheessa alueesta kiinnostuneilta henkilöiltä kerättiin mielipiteitä ja palautetta verkkokyselyn avulla sekä työn yhteydessä järjestettiin asukastilaisuus Arabianrannan kirjastossa yhteistyössä asukasyhdistys Artovan kanssa. Vuorovaikutuksen kulku ja saatu palaute selostetaan tarkemmin erillisessä *Vuorovaikutusraportti – Arabian ja Toukolan rantapuistojen hoito- ja kehittämissuunnitelma 2023–2033*-dokumentissa. Suunnitelma on laadittu vuorovaikutteisesti puistoalueen alkuperäisestä suunnittelusta 2000-luvulla vastanneen Gretel Hemgårdin kanssa (Maise- masuunnittelu Hemgård).

Viistoilmakuva Arabianrannan yltä etelästä kohti Vanhankaupunginkoskea. Etualalla näkyy Arabian tehtaiden kohdalta alkanut meritäytön alue. Taustan rantamatalikon paikalla on nykyään asuinrakennuksia ja puistoa. Pohjoisempänä sijaitsevan niemen rantaviiva on suurinpiirtein nykyisellä paikallaan. Somersalo 1931, HKMKA.

2 Suunnittelun lähtökohdat

2.1. Suunnittelualue

Suunnittelualue rajautuu idässä Vanhankaupunginlahteen ja lännessä Arabianrannan asuinkortteleihin ja niiden piha-alueisiin. Suunnittelualueen eteläpuolelle sijoittuu Hermanninrannan alue. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa käsitellään reittien osalta myös varsinaisen suunnittelualueen ulkopuolella sijaitsevaa Matinkaaren sillan risteysaluetta Verkatehtaan puistossa.

Arabianrannan ja Kyläsaaren puistoalueet muodostavat koko kaupungin mittakaavassakin laajan rantapuistovyöhykkeen, joka on tärkeä osa myös pohjois-eteläsuuntaista ekologista yhteyttä. Rantapuisto muodostaa jakson Vanhankaupunginlahden monipuolista rantaviivaa, ja suunnitelmassa pyritäänkin huomioimaan puiston asema osana laajempaa kaupunkirakenteellista ja maisemallista kokonaisuutta. Puiston kokonaispinta-ala on 22 hehtaaria.

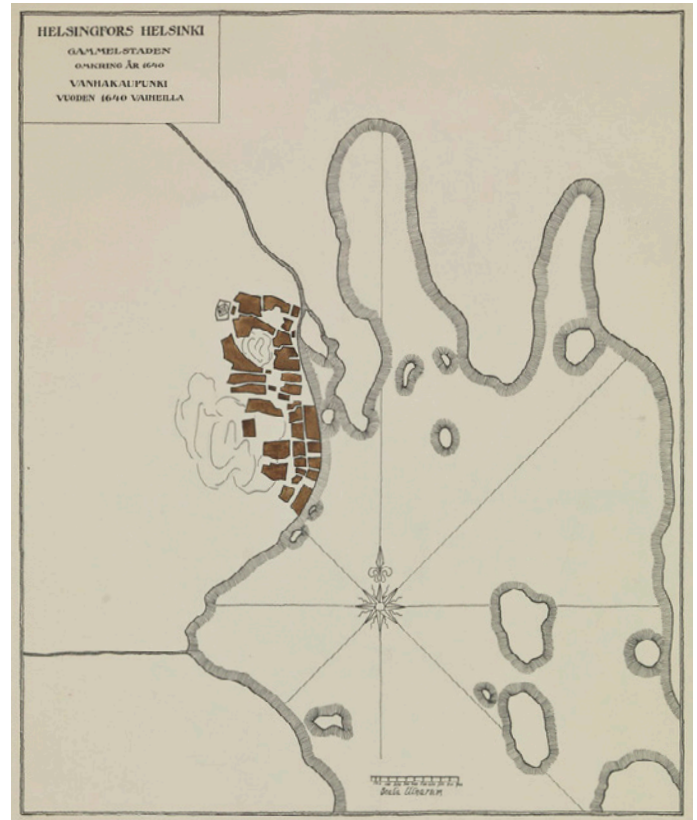
2.2. Puiston historiaa

2.2.1 Alueen varhaiset vaiheet ja teollisuushistoria

Ruotsin kuningas Kustaa Vaasan perustaman Helsingin kaupungin rakentaminen aloitettiin vuonna 1550. Vanhankaupunginkosken läheisyydessä sijainneella Kuninkaankartanonsaarella sijaitsi Kuninkaankartanon tila. Maanviljelyksestä vastasi kuitenkin läheinen Viikin Östervikin tila vuodesta 1554 alkaen, kun se nimitettiin Kuninkaankartanon aputilaksi. (Narikka 1994, s.137–149.) Kuningas Kustaa Vaasa edellytti aikanaan, että Arabian rantapuiston paikoille tulee perustaa satama vastaperustetun Helsingin tarpeisiin (Korhonen 2008, s. 27). Matala merenlahti hidasti kuitenkin Tallinnan kilpakumppaniksi perustetun merenkulkukaupungin kehitystä ja vuosisadassa väkiluku kohosi ainoastaan 500 henkeen (Stenius 1969). 1640-luvulla Helsingin kaupunki siirrettiin Vironniemelle, minkä jälkeen Vanhankaupungin seutu hiljeni. Seudun autioiksi jääneet kuninkaan tilat olivat laidun- ja heinänkeruukäytössä. Toisaalta alueen halki kulki eräs Suomen vilkkaimmista teistä, Suuri rantatie. (Narikka 1994, s. 359–360.)

Myöhemmin perustettu teollisuus sijoittui syystäkin kulkuväylien, kosken ja meren läheisyyteen. Ennen teollisuuden kehittymistä alueella oli 1600-1700-lukujen taitteessa hospitaali (sairaala), mylly ja krouvi sekä 1730-luvulta alkaen saha. Teollisuus alkoi kehittyä alueella 1700-1800-lukujen taitteesta alkaen. Alueella toimi noihin aikoihin muun muassa värjäämö, panimo, mallastamo ja tiilitehdas. (Narikka 1994, s. 359–360.)

Arabian tehtaille annettiin perustuslupa jo 1750-luvulla, mutta lopulta uusi tehdas perustettiin vasta vuonna 1871. Aluksi tehtaassa valmistettiin koristelematonta talousfajanssia, saniteettitavaraa ja kuparipainokoristeltuja serviisejä, eli täydellisiä astiastoja (Arabia). Nimensä tehdas otti läheiseltä Arabian huvilalta. Tehdasta laajennettiin useaan otteeseen

Yllä: karttapiirros Vanhakaupungista vuodelta 1640. Rantaviiva on reunustettu mustalla raidoituksella, rakennusalat ruskealla ja kallioselänteet viivapiirustuksena. *Gammelstaden omkring XIV-86 1640, kopio 1922. Weckström, B, jäljentäjä Aminoff, B. HKM.*

Yllä: kuva Arabian tehdasalueelta vuodelta 1965. Tehtaiden edustalta kulkee rautatien pistoraide, jonka varrelle sijoittuu maanlajitusalueita ja varastoja. Rantavyöhyke on kaislikkoinen ja pienten niemekkeiden rytmitämä. Etualalla näkyy muutamia veneitä. *Sky-Foto Möller 1985, HKMKA.*

Yllä: näkymä Kyläsaaresta kohti Arabian rantapuistoa. Taustalla hämmöittää Arabian tehtaan piippu. Etualalla erottuu alueen täytöissä käytettyä sekalaista materiaalia parveilevine lintuineen. *Rista, S. 1970, HKMKA.*

Vasemmalla: Arabian tehtaat myytiin vuonna 1948 Wärtsilä-yhtymälle. Etualalla villiintynyt jätömaakasvillisuus on vallannut rannan pinta-alaa. Joukossa näkyy myös kiviä tai betonilohkareita. *Rista, S. 1970, HKMKA.*

Alla vasemmalla: ylempää kuvaa etelämmästä otettu valokuva kohti stabiloidun KTK-penkereen ympäristöä. Etualalla näkyy liettynyttä rantaviivaa ja hieman taaempänä pitkä laituri. *Rista, S. 1970, HKMKA.*

Alla: viistoilmakuva kohti pohjoista esittää Arabian rantapuiston alueen vuosien 1980 – 1984 aikaisessa asussaan ennen viimeisiä täyttöjä. Puiston keskivaiheilla Arabian tehtaiden edustalla on vielä täyttämättömiä alueita. KTK-penkereen alueella erottuu varastoitua tavaraa. *Knuuttila, P. 1980 – 1984, VKMKA.*

Yllä: Arabian rantapuiston aluetta alettiin täyttää 1900-luvun alussa. Ensimmäisenä uutta maata rakennettiin Arabian tehtaiden ympäristöön, mistä täytöt vähitellen levisivät pohjoiseen 1940 – 1950-luvuilla. 1960-luvulla Toukolan rantapuiston aluetta täytettiin laajasti ja 1980-luvulla rantaviiva sai suurinpiirtein nykyisen muotonsa. Vielä vuoden 1988 ilmakuvassa alueita oli laajasti varastointikäytössä: kuvasta voi erottaa kuormalavoja, maauomia ja sorakasoja.

1890-luvulla sekä 1930-luvun taitteen ympärillä. Rautatiestä rakennettiin pistoraide alueelle 1920-luvulla ja edelleen Pasilan ratapihalle 1940-luvulla. Vuonna 1948 Arabian posliinitehdas myytiin Wärtsilä-yhtymälle. (Artova 2008.)

Kaupungin vesilaitos perustettiin Vanhankaupunginkoskelle 1870-luvulla. Ennen vesilaitosta paikalla oli myllyrakennuksia, joita oli toiminnassa aina 1910-luvulle saakka. (Narikka 1994, s. 369–371.) Vesivoimalla toimivat laitteet pumppasivat puhdistettua vettä kaupunkiin. Myöhemmin alueelle valmistui höyryllä toimiva pumppulaitos ja vuonna 1931 uusi höyryvoimala. (Artova 2008.)

Arabian rantapuisto on perustettu merestä täytetyille alueille. Ennen täyttöä ranta-alue toimi teollisuus- ja varastoalueena sekä kaatopaikkana (Korhonen 2008, s. 27–28). Täyttöjä kuvataan tarkemmin luvussa 2.4.2 *Pohjaolosuhteet*.

2.2.2 Puiston perustaminen

Arabianrannan alueen yleiskaavatasoinen suunnittelu alkoi 1980-luvulla, kun Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastossa selvitettiin Kyläsaaren puhdistamoalueen ympäristön asuinkäytön mahdollisuuksia (Toukolanranta, asemakaavaselostus). Alueelle laadittiin myös osayleiskaavaluonnos, jota ei tosin viimeistelty, koska samoihin aikoihin laaditun yleiskaava 1992:n nähtiin korvaavan sen. Yleiskaavassa alueen maankäyttö oli hahmoteltu rantaviivan suuntaisesti eri vyöhykkeisiin osin olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta hyödyntäen.

Yleissuunnitelman ympäristövaikutuksia tutkittiin ennakkoivasti raportissa *Toukolanranta – Rakentamisen ympäristövaikutukset, Toukolan rantapuiston yleissuunnitelma* (Maisemasuunnittelu Hemgård 1994). Sisäsaaristomaisen, luonnonsuojelun alueen, pitkän kulttuuriperinteen ja olemassa olleen asutuksen yhteensovittamista tutkittiin tarkasti. Työssä tarkasteltiin koko Vanhankaupunginlahden läntistä rantaa aina Vantaanjoen suulta Kyläsaareen saakka.

Ympäristövaikutusten raportin suunnitelmassa (ks. s. 14) on tavoiteltu lopullisiin suunnitelmiinkin asti kantanutta

ajatusta sisäsaaristomaisesta kulttuurimaisemasta. Lisäksi puistoon esitetään kosteikkoja, rantaniittyjä ja ilmeeltään luonnonmukaisia vesiaiheita yhdessä hoidettujen virkistysalueiden kanssa. Johtoajatukseksi on ollut veden ja merenrantamaisen säilyttäminen pääroolissa. Ekologisten arvojen mukaisesti on pyritty vaalimaan monimuotoisuutta ja säilyttämään erilaisia biotooppeja, kuin myös korostamaan ympäristökasvatuksen roolia kaupungin uudella viheralueella. Vielä ympäristövaikutusten raportin laatimisen aikaan suunnitelma sisälsi huomattavasti enemmän korkeaa kasvillisuutta muun muassa laajempien puustoisten vyöhykkeiden muodossa.

Puiston yleissuunnitelma valmistui vuonna 1997 ja suunnittelusta vastasi edellisen vaiheen tavoin Gretel Hemgård. Suunnitelmassa säilytettiin idea saaristotyypin valoisasta ja avoimesta, kasvillisuusryhmien rytmittämästä puistokokonaisuudesta. Suunnitelmaan vaikuttivat merkittävästi puiston perustamisolosuhteet sekä hulevesien johtaminen veden virtausta hidastaviin uumiin puistoon rajautuvilta korttelipihoilta. (Toukolan rantapuiston eteläosan yleissuunnitelma.)

Puistoa päätettiin yleissuunnitelman päivityksissä täyttää, sillä niihin aikoihin alueen maanpinta oli painunut tulvatason alapuolelle. Puiston ja korttelialueen luonteva liittyminen vaati täyttöä ja kevennetyn maa-aineksen käyttämistä paksummissa, yli puolimetrisissä täytöissä. Asuinkorttelien rajalla kulkee kivikorimuuri, joka erottaa julkisen puiston yksityisemmistä piha-alueista. (Arabian rantapuisto, yleissuunnitelman päivitys.)

Puiston reitit suunniteltiin kulkemaan pitkittäissuunnalta kolmessa eri tasossa: korttelialueen reunustalla, puiston keskivaiheilla ja aivan rannan tuntumassa. Keskimäinen käytävistä oli osoitettu pyöräilylle. Pitkittäisiä käytäviä yhdistivät poikittaiset käytäväyhteydet katujen ja korttelipihojen puolelta rantaan. Pyörätie haluttiin valaista hillityillä pylväsvalaisimilla, kun taas asuinkorttelien viereisellä käytävällä käytettiin pollarivalaisimia.

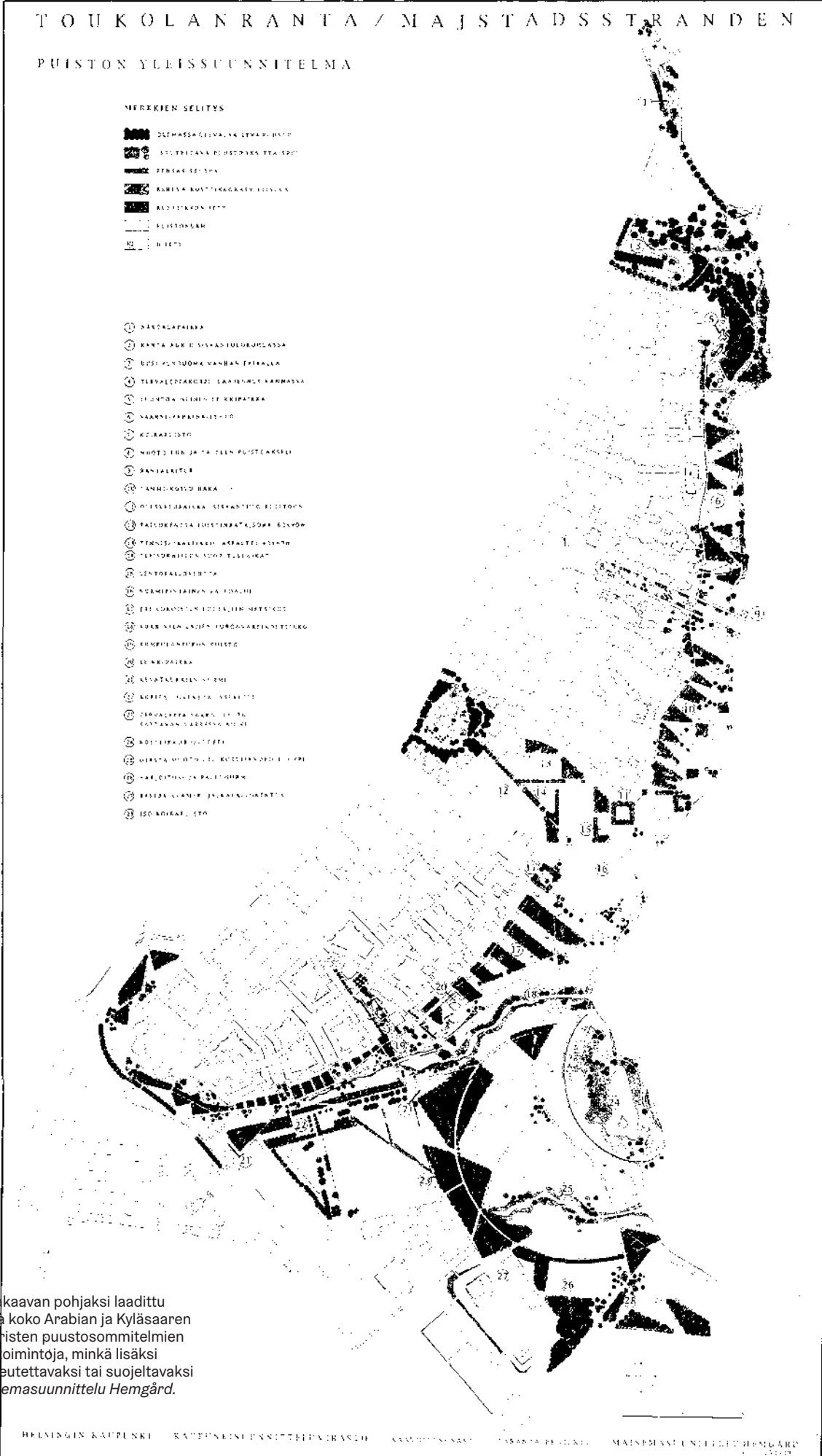
TOUKOLANRANTA / MAJSTADSSTRANDEN

PUUSTON YLEISSUUNNITELMA

MERKKIEN SELITYS

- ULKOILMAKÄYTTÖALUE
- ULKOILMAKÄYTTÖALUE PUUSTOINEN
- REKREATIONALUE
- REKREATIONALUE PUUSTOINEN
- REKREATIONALUE PUUSTOINEN
- REKREATIONALUE PUUSTOINEN
- REKREATIONALUE PUUSTOINEN
- REKREATIONALUE PUUSTOINEN

- ① NÄKÖALUE
- ② RANTA-ALUE SUOJELU-ALUESSA
- ③ UUSI PUUSTO-ALUE ETEKALLA
- ④ TERVEYSTARJOUS LAATUNNUS KANSSA
- ⑤ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ⑥ NAARMALINNAKUNTA
- ⑦ KULJETUS
- ⑧ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ⑨ RANTALINNAKUNTA
- ⑩ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ⑪ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ⑫ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ⑬ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ⑭ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ⑮ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ⑯ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ⑰ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ⑱ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ⑲ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ⑳ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉑ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉒ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉓ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉔ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉕ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉖ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉗ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉘ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉙ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉚ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉛ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉜ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉝ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉞ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㉟ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊱ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊲ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊳ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊴ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊵ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊶ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊷ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊸ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊹ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊺ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊻ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊼ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊽ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊾ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ
- ㊿ PUUSTO-ALUEEN KEHITTÄMÄ

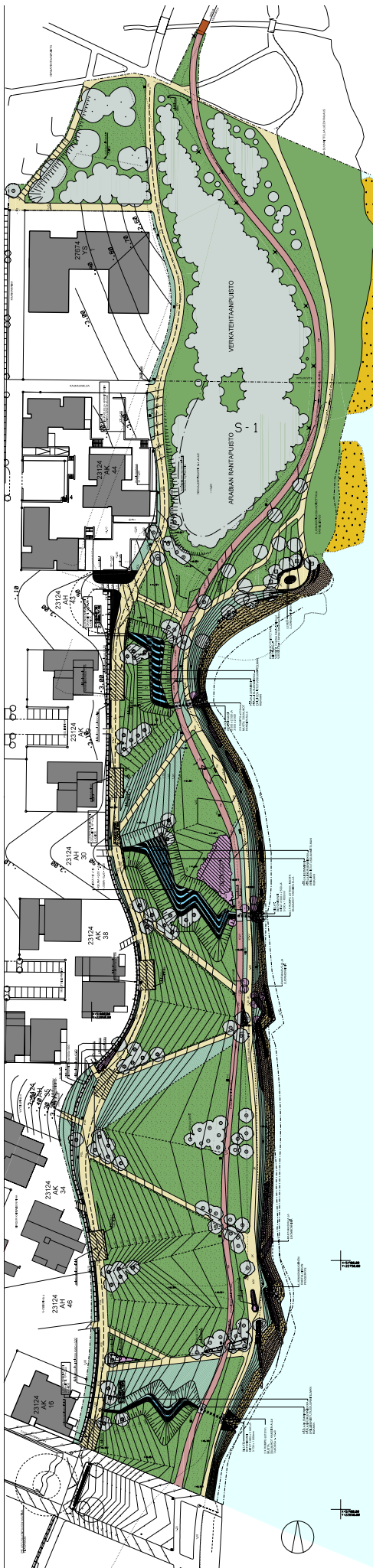
Toukolan rantapuiston asemakaavan pohjaksi laadittu yleissuunnitelma (1994) kuvaa koko Arabian ja Kyläsaaren rantapuiston visiota. Geometrisien puustosommitelmien lomaan sijoittuu oleskelua ja toimintoja, minkä lisäksi suunnitelmassa esitetään toteutettavaksi tai suojeltavaksi useita kosteikkoalueita. *Maisemasuunnittelu Hemgård.*

Alla: Toukolan rantapuiston pohjoisosan vihertyö- ja istutussuunnitelma VIO 5109/3 (Maisemasuunnittelu Hemgård 2003). Suunnitelma esittää laajan pelinurmen liikuntapuiston yhteydessä kuvan vasemmassa laidassa. Kapeammalla, rakennusten ja rannan väliin jäävällä vyöhykkeellä kiilamaiset maastonmuodot ja istutetuista puista niiden lomaan sommitellut kolmiot antavat puistolle ilmettä. Hulevesiuoman muotoilu toistaa kulmikasta muotokieltä. Käytävälinjaukset puolestaan ovat funktionaalisesti suunnitellut.

Alinna: Toukolan rantapuiston eteläosan puistosuunnitelma VIO 5410/2 (Maisemasuunnittelu Hemgård 2006). Tämän puiston osan merkittävä aihe on Kumpulanpuro ja sen lampi sekä rakennettu hulevesiallas. Puiden sijoittelussa on jatkettu samaa tapaa kuin puiston pohjoisosassa, mutta lisäksi suunnitelmaan on tuotu luonnollisemman muotoisia, pyöreälinjaisia puuryhmiä. Puiston eteläkärjen sisääntuloaiheena on puuympyrä, jota ei ole toteutettu, kuten ei myöskään muita eteläkärjen lopullisia rakentamistoimia.

Vasemmalla: Arabian rantapuiston puistosuunnitelma VIO 5431/1. Maisemasuunnittelu Hemgård 2006. Suunnitelman muotokieli on yhtäläinen Toukolan rantapuiston liittyvän osan kanssa. Pohjoisessa puisto vaihettuu säilyviin puustoihin alueisiin.

Kuva 1: Kurjenmiekkakaistutuksia hulevesiuomassa. Kasvillisuus uoman rannoilla on vielä matalaa. Punainen kivituhkapinta erottuu taustan pyöreäreitillä nykyistä enemmän. Valokuva: Gretel Hemgård 2012.

Kuva 2: pohjoinen oleskelupaikka pian rakentamisensa jälkeen. Suuret koivut voitiin säilyttää. Valokuva: Gretel Hemgård 2009.

Kuva 3: Kumpulanpuron altaan rakentaminen. Valokuva: Gretel Hemgård 2011.

1.

2.

3.

Rantaviivan muotoilussa pyrittiin monipuolisuuteen ja veden tarjoaman virkistysarvon lisäämiseen. Puuistutukset suojaavat tuulilta sekä rajaavat puistotiloja ja näkymiä. Tuoloin puiston puulajeiksi valittiin salava rakennusten lähellä ja tervaleppä ranta-alueella. Lisäksi istutettiin tyrniä sekä niitty- ja rantakasveja. (Arabian rantapuisto, yleissuunnitelman päivitys.) Suurin osa maanpinnasta kirjattiin matalana pidettäväksi niittytyypiksi, mutta parhaat, etelään viettävät oleskelurinteet esitettiin nurmiksi (Arabian rantapuisto, puistosuunnitelman selostus).

Puistojen rakentamisvaiheessa tapahtuneet kaavamutokset johtivat puistosuunnitelman päivittämiseen 2000-luvulla. Asemakaavan 10420 toteuttamisvaiheessa Arabianrannan maankäyttöön ilmeni muutostarpeita mm. geoteknisten ratkaisujen takia. Asemakaavassa 11492 asuinkortteleiden reuna-alueita muutettiin puistoksi, kun Kumpulanpuron altaan pohjoispuolella kortteleita lähinnä sijaitsevan alueen, ns. KTK-penkereen (ks. luku 2.4.2 *Pohjaolosuhteet*) stabilointi kaavan 10240 laajuista asuinrakentamista varten todettiin taloudellisesti kannattamattomaksi (11492 selostus). Uudessa ratkaisussa pengertä

kevennettiin, jotta sen kuorman aiheuttamat liikkeet maaperässä loppuisivat.

Puistoalueen laajentuminen huomioitiin rantapuiston rakennussuunnitelmissa. Korttelin ja puiston siirtyvään reunaan linjattiin pelastustie ja rakentamiselta vapautuvat alueet määriteltiin käyttöniityksi (puistosuunnitelma). Myös Kumpulanpuron kunnostustyöt vaikuttivat puistosuunnitelmaan, kun osa purosta vietiin maanalaiseen kanaaliin.

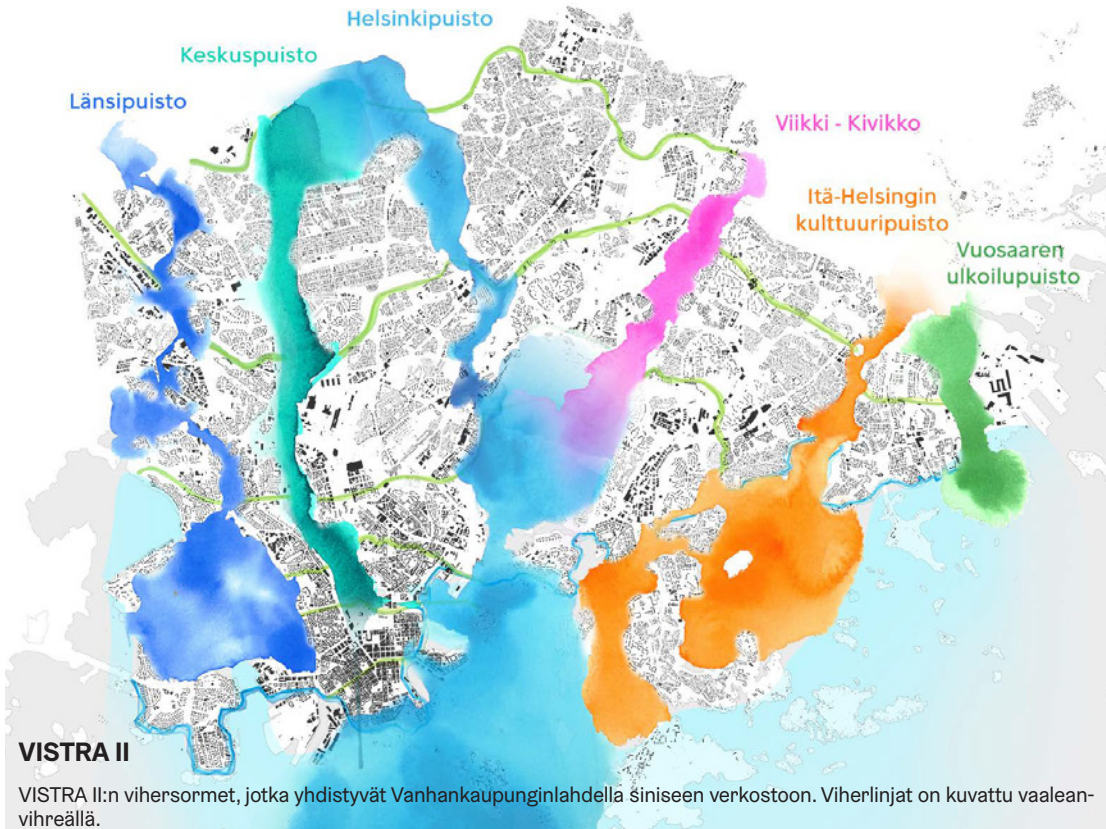
Asemakaavan 11056 muutoksessa puiston viereinen toimisto- ja liikerakennusten korttelialue muutettiin toimittarakennusten korttelialueeksi. Kaavan kokonaiskerrosalan kasvaessa Toukolan rantapuiston eteläreunan kapean puistokaistaleen pinta-ala pieneni hieman korttelialueiden rajojen siirtyessä (11056 selostus). Puistosuunnitelmassa kyseisellä kaistaleella tarkistettiin käytävälinjauksia ja käytävien leveyksiä. Myös puiden sijainteja tarkennettiin.

Alueen esirakentaminen aloitettiin vuonna 1997 ja varsinainen talonrakentaminen vuonna 2000 (Korhonen 2008, s. 28–29.). Rantapuistoa rakennettiin aikavälillä 2002–2014. Tulevaisuudessa puistovyöhyke jatkuu edelleen kohti etelää Hermannin rantapuiston rakentuessa.

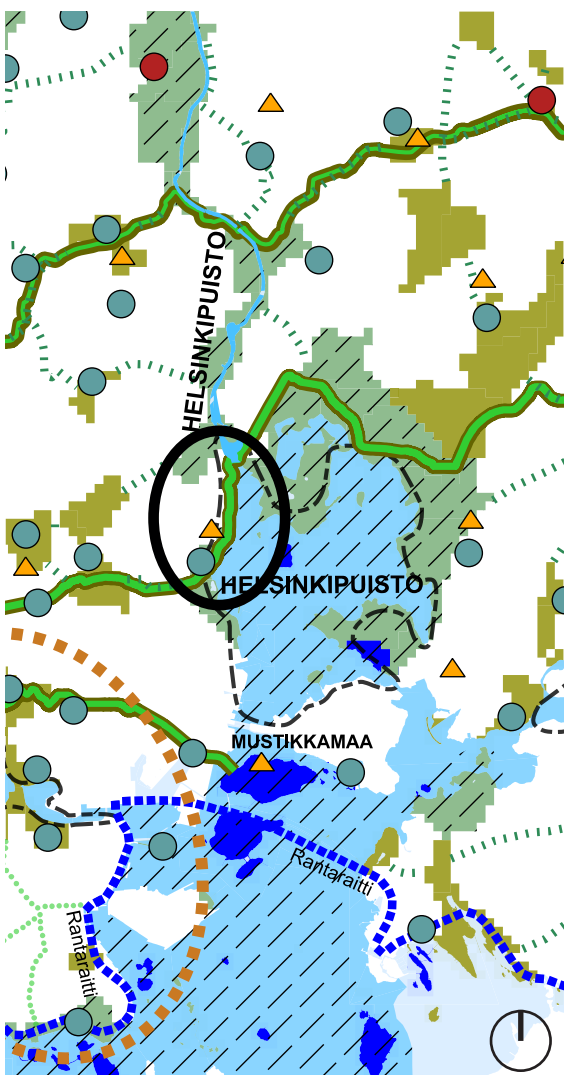

Näkymä puiston rantavilvaa pitkin etelään. Rannan kivipenger ei ole vielä rakentamisen jälkeen alkanut kasvitua. Valokuva: Gretel Hemgård 2009.

Yleiskaavan 2016 virkistys- ja viherverkosto

Keskuspuisto ja Helsingipuisto

Keskuspuiston ja Helsingipuiston yhtenäisyys ja arvot turvataan.

Seudulliset viheryhteystarpeet

Viheryhteys

Laajojen virkistysalueiden välinen, sijainniltaan ohjeellinen yhteys, vihersormi tai puistojen sarja, joka palvelee virkistys- ja/tai ekologisena yhteytenä.

Viherialinjat

Poikittaiset virkistysreitit vahvistavat itä-länsi-suuntaista yhteyttä vihersormiin ja ne parantavat virkistyspalvelujen saavutettavuutta asuntoalueilta. Yhteyden luonne voi vaihdella kävelyteistä puistoihin ja kaupunkimetsiin ja on sijainniltaan ohjeellinen. Tarvittaessa rakennetaan siltoja ja alikulkuja.

KUNINKAANTAMMI

JAKOMÄKI

MALMINKARTANON HUIPPU

VUOSAAREN HUIPPU

PIKKU-HUOPALAHTI

STRÖMSINLAHTI

RAJASAARI

MUSTIKKAMAA

Kaupunginosapuisto / Kaupunginosapuiston tarve

Asuinalueita kokoava, keskeinen ja helposti saavutettava puistoalue, jota kehitetään toiminnallisesti monipuolliseksi siten, että se palvelee eri käyttäjäryhmiä ja vahvistaa alueen identiteettiä. Puistojen luonne vaihtelee rakennetusta luonnonmukaiseen ja kuvastaa alueen ominaispiirteitä ja urbaanin elämän arvoja. Kaupunginosapuistojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lisärakentamisen myötä kasvava käyttäjämäärä. Yhteydet kaupunginosapuistoon tulee suunnitella turvallisiksi ja miellyttäviksi.

Liikuntapuistoverkosto

Lähipuistoverkosto

Keskusta- ja asunonvaltaisilla alueilla tulee olla kattava ja helposti saavutettava lähipuisto-, virkistys- ja liikuntapalveluverkosto sekä toimivat virkistysyhteydet.

MERELLINEN VIRKISTYSVYÖHYKE ELI "SINIKÄMMEN"

Lahtien virkistyskokonaisuudet

Vihersormet jatkuvat sisälahtien ympärille kiertyvinä yhteyksinä ja malsematiloina. Sisälahdet muodostavat suojaista merellisiä virkistyskokonaisuuksia ja linkin vihersormien ja merellisen Helsingin välillä. Sisälahkia kehitetään toiminnallisina ja visuaalisina kokonaisuuksina. Lahtia kiertävien reittien jatkuudesta huolehditaan ja reitit vaihtelevat ympäristön mukaan poluista rantapromenadeihin.

Merellisen virkistysalueet ja matkallun alueet

Pääasiallisesti virkistyskäyttöön tarkoitetut alueet, joiden saavutettavuutta vesiliikenteellä parannetaan. Saarten suunnittelun lähtökohdina ovat niiden luonto-, malsema- ja kulttuurilavot.

2.3 Kaavoitus-, maanomistus- ja suunnittelutilanne

2.3.1 Maanomistus

Helsingin kaupunki omistaa suunnittelualueen maa-alueet.

2.3.2 Yleiskaavoitus

Yleiskaavassa 2016 Arabian rantapuisto on merkitty pääasiassa viher- ja virkistysalueeksi. Puiston eteläosa kapenee aluemaisesta merkintätavasta viheryhteydeksi Kumpulan suuntaan. Suurin osa läheisistä asuin- ja toimitila-alueista on merkinnän C2 kantakaupunki alaisia. Yleiskaavan pohjalta puiston lähialueilla tulee tapahtumaan uudisrakentamista muun muassa Arabianrannassa ja Hermanninrannan alueella sekä hieman etäämmällä Viikinrannassa, mikä osaltaan tulee lisäämään rantapuiston käyttöä.

Puiston kautta on linjattu tavoitteellinen baanaverkko, joka käsittää koko kaupungin kattavat pyöräliikenteen runkoväylät. Baanalinjaus jatkuu etelässä kohti Kalasatamaa ja yhdistyy pohjoisessa Vanhankaupungin-Viikin viheralueisiin. Puiston eteläosissa linjauksen kohtaa myös poikittainen pyöräbaanayhteys Kumpulan-Vallilan suunnalta.

VISTRA II laadittiin pohjaksi Yleiskaavan 2016 toteutamisohjelmalle (ks. ylempi kartta s. 18). Suunnitelmassa on esitetty Helsingin kaupungin viherverkoston pääpiirteet ja niiden väliset yhteydet eli vihersormet ja viherlinjat. Arabian ja Toukolan rantapuistot ovat osa Helsingipuiston vihersormea. Helsingipuiston vihersormi on laaja yhtenäisten viheralueiden muodostama kokonaisuus, jolla tavoitellaan kattavaa virkistysympäristöä kaupunkirakenteen läpi. Vihersormet toimivat ekologisina väylinä ja ekologisen verkoston ydinalueina.

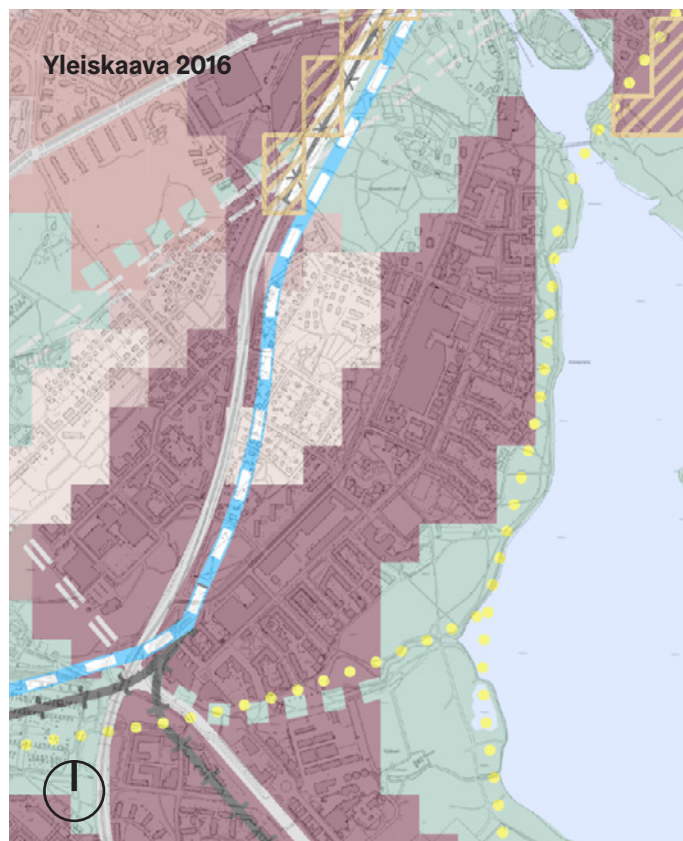
Rantapuistoissa kohtaavat vihersormen etelä-pohjois-suuntainen pääreitti ja kaupungin poikki Kumpulan suunnalta tuleva viherlinjayhteys. Poikittaisilla viherlinjayhteyksillä tavoitellaan virkistyspalveluille parempaa saavutettavuutta eri kaupunginosien välillä. Niillä on myös vihersormia suppeampi, mutta alueellisesti tärkeä ekologinen merkitys.

Rantapuiston jalankulkureitistö on suunnitelmassa yhdistetty osaksi Vanhankaupunginlahden ympäri linjattua rantareittiä, joka on virkistyskäyttöön tarkoitettu yhtenäinen kävely- ja pyöräily-yhteys. VISTRA:n mukaan reitin muodostamisessa tulisi ensisijaisesti hyödyntää jo olemassa olevia kulkuväyliä.

Virkistys- ja viherverkosto 2050-teemakartalla (ks. alempi kartta s. 18) kuvataan ja määritellään keskeisimmät laajat viheralueet ja niitä yhdistävät viheryhteydet. Sen lisäksi kartalla on merkitty asuinalueiden keskeisimmät puistoalueet eli kaupunginosapuistot sekä liikuntapuistot. Teemakartassa rantapuiston kohdalla on Helsingipuistoa koskeva merkintä, jonka mukaan Helsingipuiston yhtenäisyys ja arvot on turvattava. Lisäksi puiston alue on osa lahden virkistyskokonaisuutta, josta todetaan: ”Vihersormet

Yllä: yhtenäiset vihreät alueet ovat kaupungin omistamia, raidoitettuja ulosvuokrattuja.

jatkuvat sisälahtien ympärille kiertyvinä yhteyksinä ja maisematiloina...Sisälahtia kehitetään toiminnallisina ja visuaalisina kokonaisuuksina.”

Kartalla kuvataan myös VISTRA:n mukaiset vihersormien väliset itä-länsi-suuntaiset viherlinjat. Arabianrannan viheralueiden kautta kulkee viherlinja, joka alkaa Pikku Huopalahdesta ja päättyy Strömsinlahteen, yhdistäen neljä vihersormeä; Länsipuiston, Keskuspuiston, Helsingipuiston ja Itä-Helsingin kulttuuripuiston.

Yleiskaavan **kaupunkiluonto-teemakartassa** suunnittelualueella on siniverkoston merkintä, mikä käsittää eri vesialueiden sekä uomien muodostaman ekologisen verkoston. Suunnittelualueen kohdalla kulkeva uoma on Kumpulanpuro, johon kerääntyy pinta- ja hulevesiä usean kaupunginosan alueelta. Ekologista siniverkostoa on kaavan mukaan kehitettävä luontoarvot huomioon ottaen.

2.3.3 Asemakaava

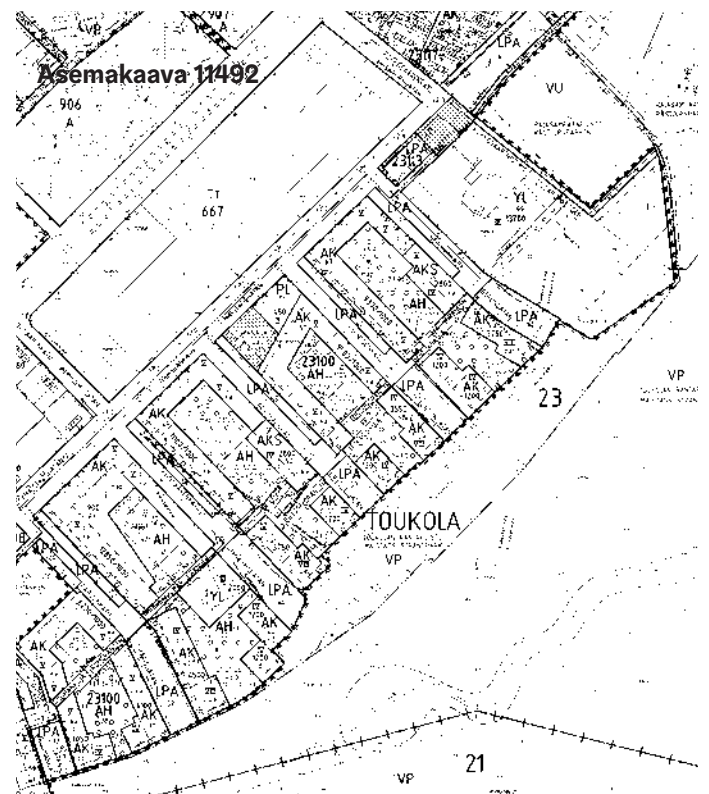
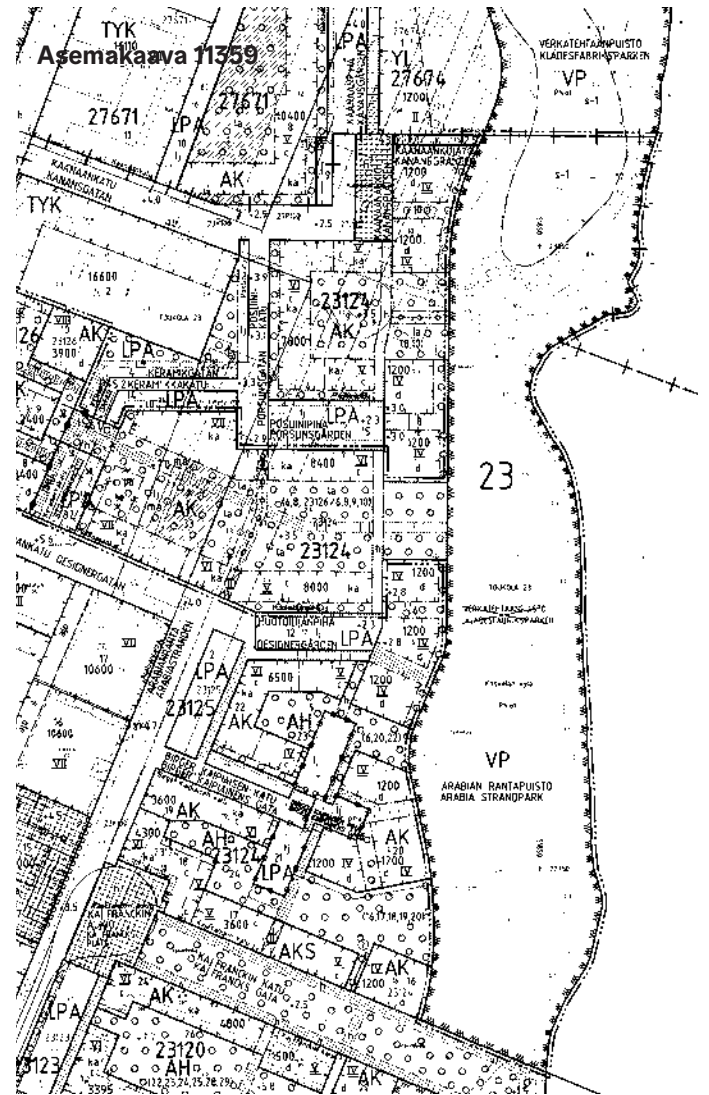
Suunnittelualueella on voimassa neljä asemakaavaa; 10240 (1998), 11056 (2002), 11359 (2005) ja 11492 (2006). Suurinta osaa suunnittelualueutta koskee kaava 10240 (ks. s. 21), joka käsittää Arabian ja Toukolan rantapuistojen alueen lisäksi Hermanninrannan puistoalueen, Toukolan, Arabianrannan ja Vanhankaupungin korttelialueita sekä niihin liittyvät katu-, puisto- ja vesialueet. Hallinnollisesti Arabian rantapuistoa koskevaa osuutta tarkentaa asemakaava 11359, johon sisältyy puistoalueen lisäksi reunustavat korttelit. Aivan Toukolanrannan korttelialueiden edustalla oleva kapea puiston osa ja Arabian liikuntapuisto kuuluvat asemakaavaan 11492. Hoito- ja kehittämissuunnitelman valmistelun aikana alueella ei ole ollut vireillä asemakaavamuutoksia.

Asemakaavassa suunnittelualueutta koskevat osat on merkitty VP-alueeksi, lukuun ottamatta Kaj Franckin kadun jalankulun katualuetta ja sen istutettavaa keskiosaa. Arabian rantapuiston pohjoisosan lehto on suojeltu merkinnällä s-1, jonka mukaan alueen puusto on säilytettävä siten, että siellä sallitaan vain luonnon- tai maisemanhoidon kannalta tarpeelliset toimenpiteet.

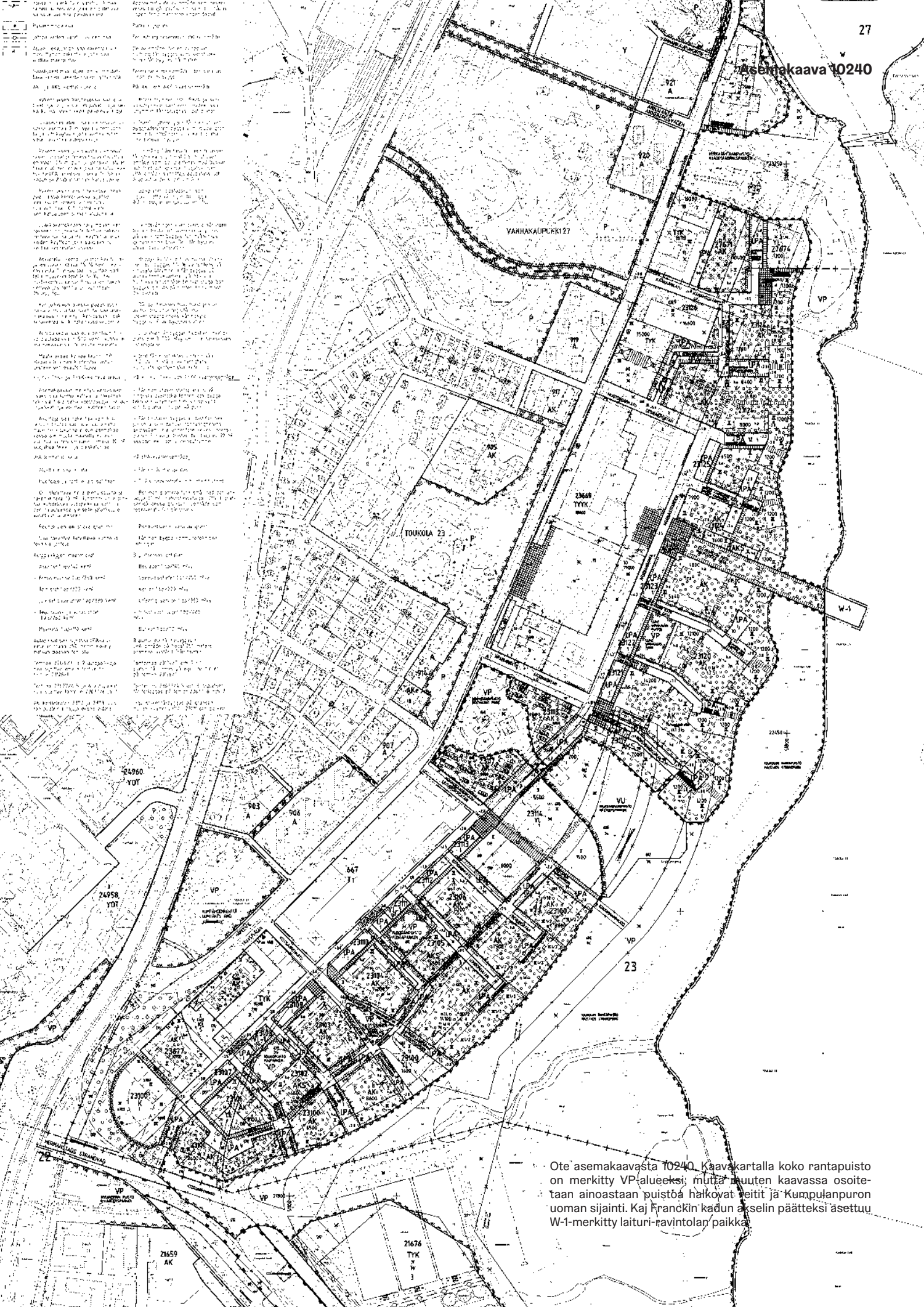
Voimassa olevassa asemakaavassa on mahdollistettu merkinnällä W-1 laiturin tai enintään 200 m² suuruisen vesiliikenteeseen ja virkistykseen liittyvän tilan rakentamisen Kaj Franckin kadun päätteeksi. Kaavamerkinnän mukaista rakentamista ei ole tehty.

Yllä oikealla: asemakaava 11359 (2005) koskee Arabian rantapuistoksi uudelleennimettyä, Kaj Franckin kadun pohjoispuolelle sijoittuvaa aluetta reunustavine kortteleineen. Puistoalue on merkitty VP-alueeksi. Suojeltu lehto näkyy kaavakartan pohjoislaidalla.

Alla oikealla: Toukolan rantapuiston lähinnä kortteleita oleva kaistale sisältyy kaavaan 11492 (2006). Lisäksi kyseiseen kaavaan kuuluu Arabian liikuntapuiston alue. Muu Toukolan rantapuiston alue sisältyy viereisellä sivulla olevaan asemakaavaan 10240 (1998).

Asemakaava 10240

Rakennuskartta

Yleinen ohjeistus rakennuskartasta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 1.

Rakennusjärjestys

Yleinen ohjeistus rakennusjärjestyksestä löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 2.

Rakennusmääräykset

Yleinen ohjeistus rakennusmääräyksistä löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 3.

Rakennusmenettely

Yleinen ohjeistus rakennusmenettelyistä löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 4.

Rakennusvalvonta

Yleinen ohjeistus rakennusvalvonnasta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 5.

Rakennusluvat

Yleinen ohjeistus rakennusluvista löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 6.

Rakennusvalvontasuunnitelma

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelmista löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 7.

Rakennusvalvontasuunnitelman sisältö

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman sisällöstä löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 8.

Rakennusvalvontasuunnitelman laatiminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman laatimisesta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 9.

Rakennusvalvontasuunnitelman hyväksyminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman hyväksymisestä löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 10.

Rakennusvalvontasuunnitelman muuttaminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman muuttamisesta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 11.

Rakennusvalvontasuunnitelman purkaminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman purkamisesta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 12.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantulo

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantuloa löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 13.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaika

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikasta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 14.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen pidentäminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen pidentämisestä löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 15.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen lyhentäminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen lyhentämisestä löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 16.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen muuttaminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen muuttamisesta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 17.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen purkaminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen purkamisesta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 18.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantulo

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantuloa löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 19.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaika

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikasta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 20.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen pidentäminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen pidentämisestä löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 21.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen lyhentäminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen lyhentämisestä löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 22.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen muuttaminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen muuttamisesta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 23.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen purkaminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen purkamisesta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 24.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen voimaantulo

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen voimaantuloa löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 25.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen voimaantumisaika

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen voimaantumisaikasta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 26.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen pidentäminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen pidentämisestä löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 27.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen lyhentäminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen lyhentämisestä löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 28.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen muuttaminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen muuttamisesta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 29.

Rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen purkaminen

Yleinen ohjeistus rakennusvalvontasuunnitelman voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen voimaantumisaikojen purkamisesta löytyy asemakaavan 10240 liitteestä 30.

Ote asemakaavasta 10240. Kaavakartalla koko rantapuisto on merkitty VP:alueeksi; mutta muuten kaavassa osoitetaan ainoastaan puistoja halkovat teitit ja Kumpulanpuiston uoman sijainti. Kaj Franckin kadun akselin päätäksi asetettu W-1 merkitty laituri-ravintolan paikka.

Vanhankaupunginlahden tarkastelut

Asemakaavamerkinnot

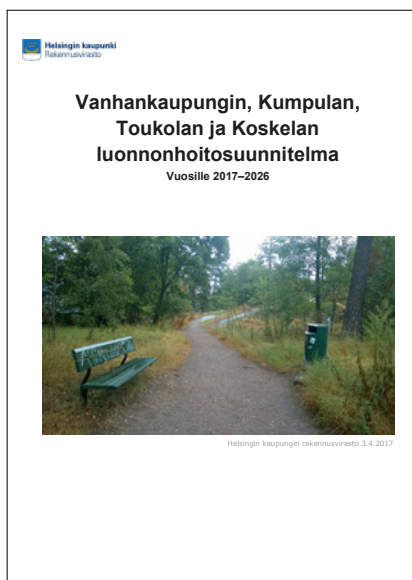
Kartta yllä: Vanhankaupunginlahden rantaviivan asemakaavamerkinnot. Vanhankaupunginlahden ympärillä on pääasiassa puistoja (VP, P) tai lähivirkistysalueita (VL) viheralueita, joista osa on määrätty säilytettäväksi /s-merkinnällä. Leposaaren vihreä alue on kaavassa merkitty hautausmaa-alueeksi H. Vanhankaupunginkosken tienoilla on pieni luonnonsuojelualueen merkintä, minkä lisäksi Natura2000-alueen ruovikot ja matalikot muodostavat merkittävän osan lahden rantavyöhykkeestä. Pieni osuus lahden kokonaisuudesta on Verkkosaaren ja Kulosaaren rannoilla merkitty rakennettavaksi, Verkkosaaren pohjoisosissa kelluvan rakentamisen alueena (W/A-1) ja muutoin asuinrakennustalojen (AK) tai muiden asuinrakennusten alueena (A, A_s). Kulosaaren satama-alue on asemakaavassa venesatama-alue U_{vs}, kuten myös Verkkosaaren venesatama-alue (LV).

Rantaviivan tyypit

Kartta yllä: Vanhankaupunginlahden rantojen tyypittely viher- tai rakennettuihin rantoihin. Vihreät rantaviivat on jaoteltu edelleen luonnonmukaisiin rantoihin, joita on etenkin Herttoniemen länsirannalla, Viikin rantaruovikoiden alueella sekä Kulosaaren, Lammassaaren ja Kuusiluodon rannoilla. Puistomaisia rantoja sijaitsee Arabian rantapuiston pitkän rantaviivan lisäksi Kulosaaren kartanolla sekä Leposaaren hautausmaalla. Hermaninrannan alue on nykyisin luonnonmukainen ruderaattiranta, jota aiotaan tulevaisuudessa säilyttää.

2.3.4 Suunnittelutilanne

Perusteet Arabian ja Toukolan rantapuistojen hoito- ja kehittämissuunnitelman laatimiselle on luotu **Vanhankaupungin alueen aluesuunnitelmassa 2016–2025** (Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2016). Arabian ja Toukolan rantapuistot ovat huomattavan laaja yhtenäinen viheralue tarkastelualueella. Arabianrantaan koskevana kehittämisehdotuksina nostetaan esiin muun muassa reittien parantaminen, toiminnallisuuden lisääminen ja Kumpulanpuron puhdistaminen. Toivelistalla ovat esimerkiksi uintimahdollisuus, uudet puuistutukset, kahvila sekä penkkien ja roska-asioiden lisääminen. Suunnitelman tavoitteiksi asetetaan:

- Eri aikakausien kerrostumat saavat näkyä kaupunkikuvassa.
- Rannan, reitistön ja toimintojen kehittäminen osana Vanhankaupunginlahden kokonaisuutta.
- Rantavyöhykkeelle määritellään hoidon ja käytön tavoitteet. Ranta-tulvavyöhykettä kehitetään kaupunkikuvallisesti ja toiminnallisesti eheänä sekä ekologisesti monimuotoisena kokonaisuutena.

Suunnittelualueen **luonnonhoitoa** on kuvattu *Vanhankaupungin, Kumpulan, Toukolan ja Koskelan luonnonhoitosuunnitelmassa 2017–2026* (Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2017). Rantapuiston alueelle ei suunnitelmassa osoiteta hoitotoimenpiteitä, sillä alueet ovat vähäpuustoisia (kuviot 1.1–1.9 ja 2.1–2.8). Puustoisempi on alueen pohjoisreunalla sijaitseva arvokas s-1-lehto (kuvio 100). Sen puusto koostuu rauduskoivuista ja tervalepistä sekä vaahteroista, pensaskerroksessa on tuomea. Lehtoon ei osoiteta hoitotoimenpiteitä. (Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2017, ss. 6–8, s. 56.)

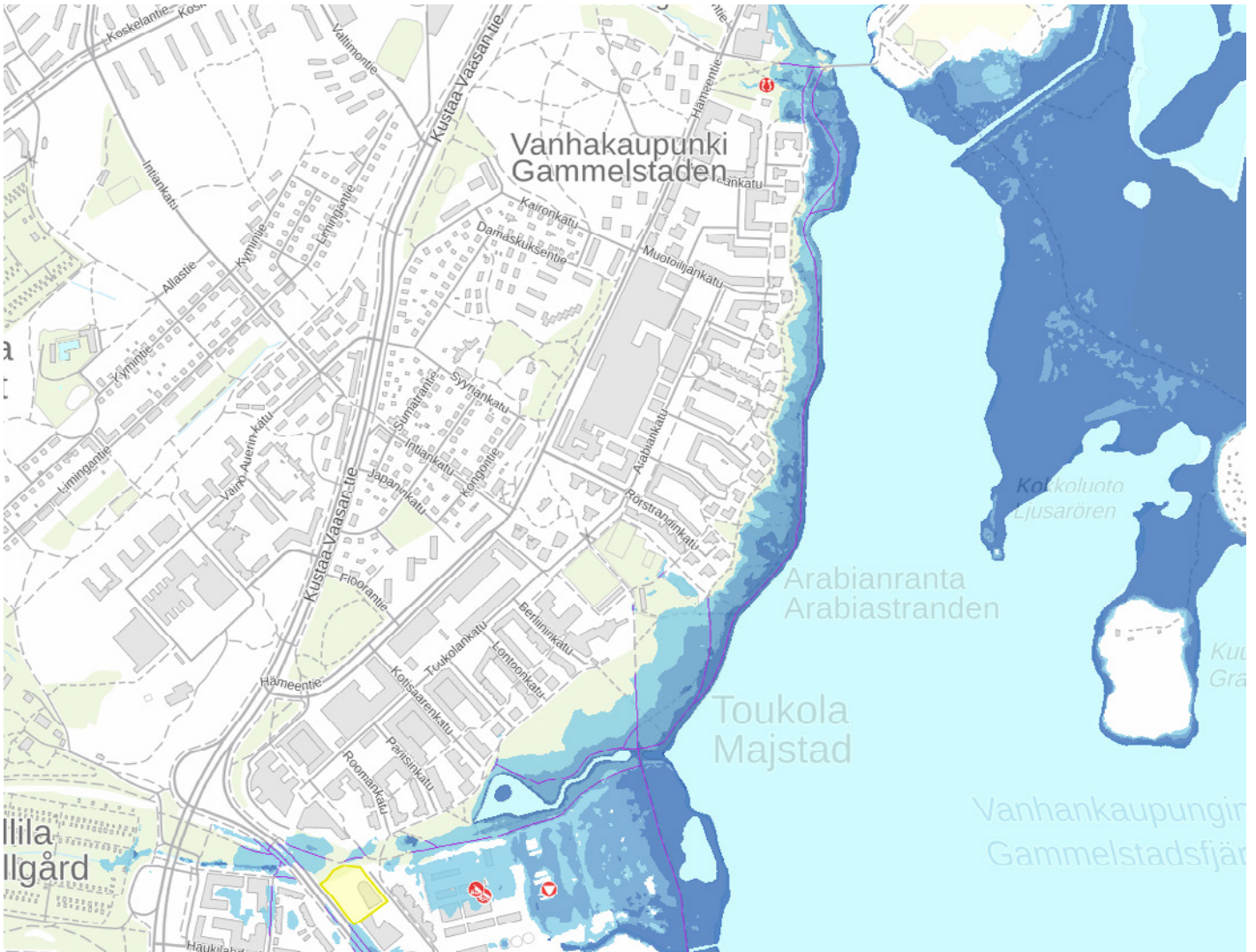
Kumpulanpuron valuma-alueen hulevesiselvitys ja -suunnitelma -selvityksessä (Hrasko-Johnson, ym. 2018) Kumpulanpuron tilan todetaan olevan nykyisin huono. Puro kerää hulevesiä laajalta, voimakkaasti ihmisen muokkaamalta alueelta aina Pasilaa, Käpylää, Kumpulaa, Vallilaa, Toukolaa ja Hermannia myöten. Valuma-alue on kokonaislaajuudeltaan noin 4,7 km², mutta nykyisellään Kumpulanpuroon päätty vesiä enää 3,5 km² suuruiselta alalta. (Hrasko-Johnson, ym. 2018, ss. 11–12.)

Kumpulanpuron virtaamaolosuhteet ovat hyvin äärevät. Rankkasateiden aikaan puro tulvii alajuoksulla, mutta kesäisin uomassa virtaa hyvin vähän vettä. Vedenlaatuun vaikuttavat heikentävästi etenkin Pasilan kaatopaikan (käytössä 1949–1963) ja Ilmalan ratapihan suoto- ja hulevedet, joissa on kohonneita pitoisuuksia muun muassa kokonaistyppeä, kokonaisfosforia, öljyhiilivetyjä, PAH-yhdisteitä, rautaa ja lukuisia muita metalleja, haihtuvia yhdisteitä (mm. bentseeniä ja ksyleeniä), bakteereja ja klorideja. Puron vedenlaadussa on erilaisissa mittauksissa ollut suurta vaihtelua. (Hrasko-Johnson, ym. 2018, s. 17, 19.)

Helsingin **baanaverkkosuunnitelma** osoittaa pyöräilyn pääreitit kulkeväksi Arabian rantapuiston halki etelä-pohjoissuunnassa. Linjausta on tutkittu myös Hämeentielle, minkä vuoksi sijoittuminen rantapuiston alueelle ei ole vielä varmistunut.

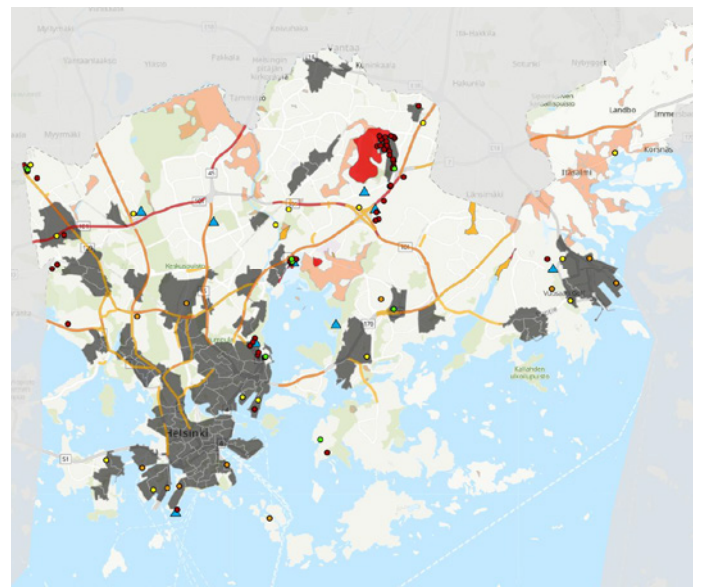
Arabianrannan rantapuiston eteläpuolisista alueista on laadittu *Hermanninrannan ja Kyläsaaren asemakaava-alueiden yleisten alueiden yleissuunnitelma* (LOCI maisema-arkkitehdit Oy 2021). Alueen suunnittelusta on tarkoitus järjestää maisema-arkkitehtuurikilpailu.

Yllä: alueen tulvakartalla on kuvattu sinisellä meren nousu harvinaisen meritulvan (1/100a) tapauksessa. Kartalle on merkitty punaisella Verkatteaan puiston puolelle sijoittuva muinaisjäännoksen paikka ja etelässä kaksi jätteenkäsittelyn sekä yksi pilaantuneiden maiden merkintää, jotka kyseisessä tulvatilanteessa jäisivät meren alle. Pilaantuneiden maiden merkinnän alueelle tulva ulottuu jo kerran viidessä vuodessa (1/5a). *Tulvakeskus, Tulvakarttapalvelu – Meritulvat.*

Oikealla: Vanhankaupunginlahti on tunnistetty Helsingissä huleveden laadun riskialueeksi (ote kartasta, Helsingin kaupunki 2023). Mahdollisia syitä vedenlaadun heikkoudelle ovat Arabian asuinalueen korkea läpäisemättömien pintojen määrä, Kustaa Vaasan kadun kohtalaisen runsas liikennemäärä, Kyläsaaren pistemäiset kuormituslähteet sekä Vanhankaupungin merenlahden sulkeutuneisuus. Raportin seurauksena huleveden laatua voidaan pyrkiä parantamaan etenkin riskialueilla, mihin myös Kumpulanpuron valuma-alueen hulevesiselvitys ja -suunnitelma toimenpiteillään tähtäävät.

Pistemäiset kuormituslähteet ● Autokorjaamo, raskaan liikenteen varikot ● Betoni- ja asfalttasema, murskaamo ● Jätteiden käsittely ja varastointi, auroromuttamo ● Jätteen sijoittaminen ▲ Lumenvastaanottoaikka	Alueelliset kuormituslähteet Liikennemäärät (keskimääräinen arkuvuorokausiliikenne vuodessa, ≥ 17 100) — Kohtalainen liikennemäärä — Keski-suuri liikennemäärä — Suuri liikennemäärä Happamat sulfaattimaat — Kohtalainen esiintyvyytödennäköisyys — Suuri esiintyvyytödennäköisyys Maankäyttö — Maatalousalueet — Alueet, joilla läpäisemättömän pinnan osuus yli 60 %

2.4 Nykytilan kuvaus ja arvot

2.4.1 Puiston nykytila

Arabian rantapuisto on valtaosin kasvillisuus pintainen laaja viheralue, jonka maisema on avarien näkymien, puurivien ja hulevesiaiheiden rytmittämä. Puistoa halkovat pitkittäin ja poikittain kapeat kivituhkakäytävät. Käytävät ovat pääosin hyväkuntoisia, mutta kortteleita reunustava käytävä on paikoin sortunut meren puoleiselta reunaltaan.

Eräs puiston erityispiirteistä on tulvivuus. Painuvan maaperän myötä (ks. luku 2.4.2 *Pohjaolosuhteet*) puiston pinnankorko laskee jatkuvasti, mikä aiheuttaa meriveden nousemisen ajoittain puiston alavimmille alueille. Etenkin Kumpulanpuron ympäristö ja koko merenrantavyöhyke kuuluu tulvivaan puiston osaan. Tulvaveden ulottuvuus myös kasvaa vähitellen, kun puisto vajoaa kohti merta. Rantoja on tuettu monin paikoin luonnonkivilohkareilla, somerolla tai suurella louheella. Rantapenkereet ovat pääosin kestäneet tulvavesien vaikutuksia hyvin, mutta Kumpulanpuron suulla aallokko on vienyt maa-aineksen luonnonkivilohkaremuurin takaa.

Kumpulanpuron vedenlaatua on kuvattu luvussa 2.3.4 *Suunnittelutilanne*. Ympäristötutkimus Yrjölä Oy (2016) kertoo *Vanhankaupunginlahden lintuvesi Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa 2015–2024* meriveden ekologisen luokan olevan välttävä, mikä käsittää EU:n vesipuidedirektiivin mukaisesti vedenlaadun, pohjaeläimistön ja kalaston. Kuormitus Vantaanjoen valuma-alueen mittakaavassa on edelleen niin suurta, että lahti edelleen mataloituu ja rehevöityy. Kuormituksen syitä ovat muun muassa maankäyttö, kuten pellot ja metsät, jätevesien ylivuototilanteet sekä hulevedet.

Puiston eteläosissa Vallilanlaakson suunnasta putkessa saapuva Kumpulanpuro virtaa pienen vesialtaan kautta betonikanaaliin ja siitä edelleen rakennettuun lampeen, minkä jälkeen veden kulku jatkuu luonnonmukaisessa purouomassa. Uoman profiili on muotoiltu siten, että hoito on mahdollista vesirajaan saakka. Purolammen keskellä sijaitsee kasvillisuuden valtaama saari, johon ihmisillä ei ole pääsyä. Alun perin ajatuksena oli kivinen joutsensaari, mutta kasvualustalla tehty täyttö on aikaansaanut runsaan kasvillisuuden syntymisen.

Alueen pohjakasvillisuus koostuu nurmista ja niityistä sekä luonnostaan levittäytyneestä ruderaattikasvillisuudesta, jota esiintyy rantaviivan ja rakentamattomien alueiden läheisyydessä. Pensaskerroksessa on jonkin verran itsestään levinneitä pajuja ja muita pensaita lähinnä rantaviivojen tuntumassa, missä kasvillisuuden hoitotyö on ollut haastavampaa ja pensaat ovat päässeet kasvamaan korkeiksi. Kumpulanpuron lammella, uomassa ja merenrannan pohjoisosissa kasvaa lisäksi ruovikkoa.

Alueelle on istutettu lehtipuita riveihin ja pieniksi metsiköiksi. Puut noudattavat puiston alkuperäisten suunnitelmien

sommitelmaa (Maisemasuunnittelu Hemgård 2006–2008), joka on muodostettu laajat avoimet näkymät säilyttäen sekä maaperän heikon kantavuuden huomioon ottaen (ks. luku 2.4.2 *Pohjaolosuhteet*). Joitain puita on jätetty istuttamatta, osa on kasvanut huonosti tai kuollut istuttamisensa jälkeen. Havupuita puistossa on vain vähän.

Puiston nurmet ja niityt ovat nykyiseltä kunnoltaan heikkoja, mutta syytä huonolle kasvulle ei tunneta. Rakentamisvaiheessa puiston pintakerrokseksi on tuotu uutta kasvualustaa, mutta on epäilty pilaantuneiden maiden, kasvualustan laadun, kasvuolosuhteiden ja hanhien laiduntamisen yhdessä tai erikseen vaikuttavan kasvillisuuden menestymiseen. Lisäksi stabiloidussa maassa käytetty sementti on saattanut heikentää lehtipuiden kasvua. Maaperäolosuhteiden ohella viime vuosien kuivat kesät ovat vaikuttaneet kasvillisuuteen. Rantojen ruovikot ja hulevesiuomien kasvillisuus kasvavat voimakkaasti hulevesien ja Vantaanjoen mukana kulkeutuvien ravinteiden vuoksi.

Puistossa olevia rakenteita ovat eteläosissa sijaitseva hulevesiallas, joka on rajattu porrastetuin kivikorimuurein. Altaan yläpuolelle sijoittuu puuterassi, joka on reunustettu aidalla, sekä oleskelutasanne pöytäpenkkiryhmineen. Puiston keskivaiheille, korttelialueen reunustalle sijoittuu pieni aukio, joka on kiveypintainen. Aivan suunnittelualueen pohjoisosassa puiden katveessa on puupintainen oleskelu- tai lepotasanne. Rakenteet ovat kunnoltaan melko hyviä, vaikkakin paikoitellen pintakäsittely on kärsinyt kulumisesta tai töhryistä. Kortteleita reunustaa puiston puolelta kivikorimuurien rivistö. Puisto on valaistu kivikorimuurin rinnalla pollarivalaisimin välttäen valaisinpylväitä asuntojen ikkunoiden edessä. Pääpuistokäytävän varrella on käytetty pylväsvalaisimia. Valaistuksen teho on paikoin riittämätön, mutta pääasiassa himmeä valaistus toimii hyvin luonnonmukaisessa puistossa. Puistoon sijoittuu lisäksi kolmiosainen taideteos *Laiturit, 2007* (Samuli Naamanka, Jan Pesonen ja Merja Salonen) pitkin historiallista rantaviivaa sekä *Harppi ja tähdet, 2018* (Riikka Puronen), joka sijaitsee puiston eteläosien maamerkinä.

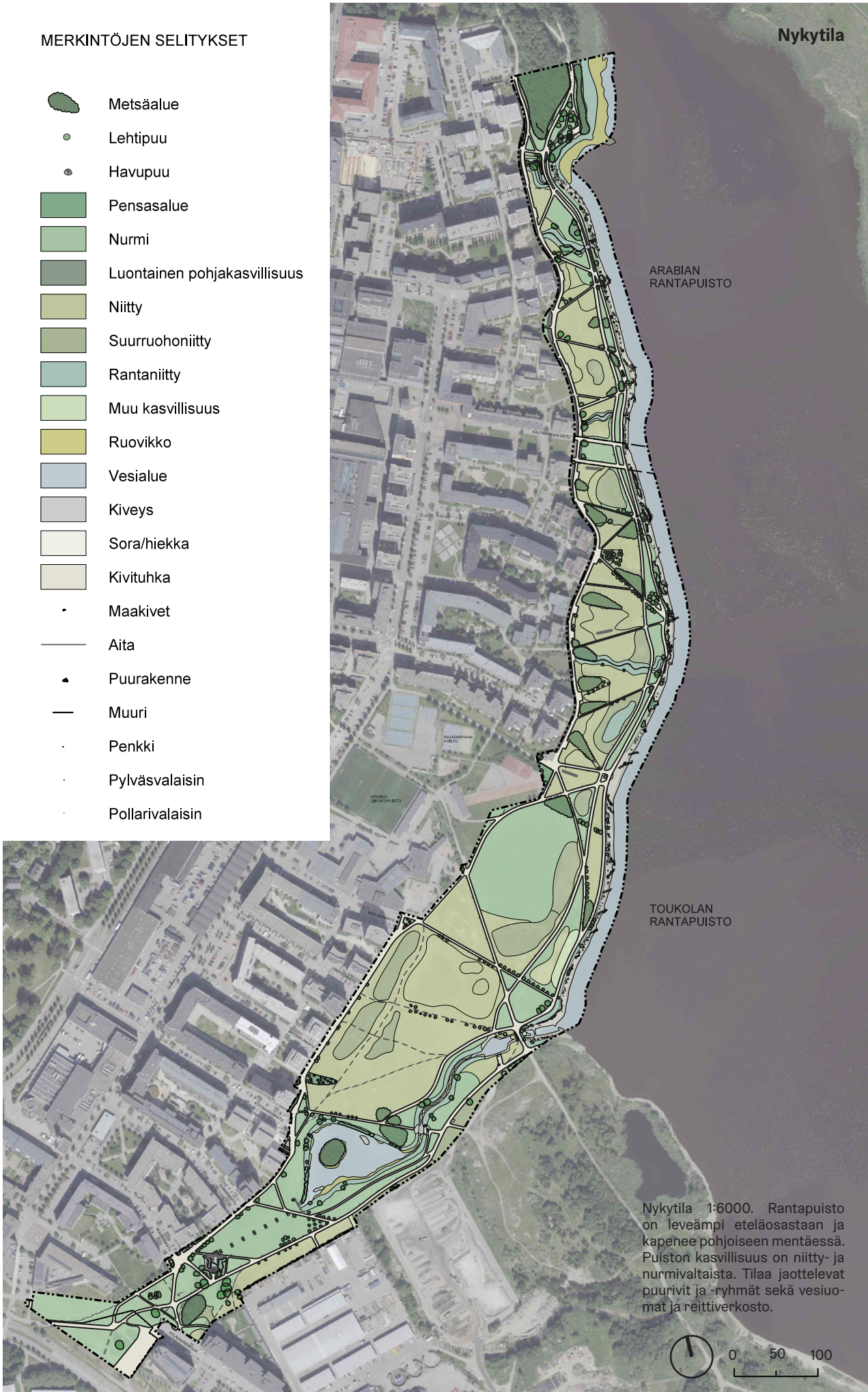
Alla: korttelialueiden reunalla kulkeva puistokäytävä on valaistu matalin pollarivalaisimin, joka luo valoa alaspäin. Muu rantapuisto on hillitysti valaistu.

MERKINTÖJEN SELITYKSET

- Metsäalue
- Lehtipuu
- Havupuu
- Pensasalue
- Nurmi
- Luontainen pohjakasvillisuus
- Niitty
- Suurruohoniitty
- Rantaniitty
- Muu kasvillisuus
- Ruovikko
- Vesialue
- Kiveys
- Sora/hiekka
- Kivituhka
- Maakivet
- Aita
- Puurakenne
- Muuri
- Penkki
- Pylväsvalaisin
- Pollarivalaisin

2.4.2 Pohjaolosuhteet

Arabian rantapuiston pohjaolosuhteet ovat vaativat ja poikkeukselliset. Alueen stabiileetti on heikko eikä se kestä suuria täyttöjä, uusia kuormia tai ruoppauksia. Salpaseinämän ja meren välinen rantapuiston alue painuu ja siirtyy sivuttain kohti merta nyt ja tulevaisuudessa (Lahdenperä 2015, s. 2).

Työn suunnittelualue on vanhaa merenpohjaa, jota on alettu täyttää vähitellen 1900-luvun alkupuolelta alkaen. Alkuperäinen luonnollinen rantaviiva sijaitsi nykyisen Arabiankadun kohdalla. Täyttömateriaalina käytettiin esimerkiksi maata, purkujätteitä ja posliinia (Lahdenperä 2015, s. 10). Sivulla 13 esitetty ilmakuvasarja havainnollistaa, miten aluksi täyttöjä tehtiin vain rannassa nykyisen Toini Muonan kadun kohdalla, missä sijaitsi Arabian tehtaiden satama-alue. Siitä täyttöjen tekeminen levisi rantaa pitkin pohjoiseen nykyiselle Muotoilijanpihalle asti 1940-luvulla. 1950-luvun aikana alettiin rakentaa merelle suuntautuvia täyttöpengerkeitä Kotisaarentien ja Kokkosaarenkadun jatkoksi, joiden välit myöhemmin yhdistettiin täytöillä. 1960-luvun aikaan puiston eteläosia täytettiin laajasti, mikä jälkeen alueen rantaviiva pysyi suurin piirtein samanlaisena aina 1980-luvulla asti. Korhosen (2008, s. 27) mukaan louhepenkereet tehtiin ruoppaamatta savimassoja pois alta, minkä vuoksi penkereet liikkuvat sivusuunnassa edelleen tasapainotilaa hakien. Ennen 1980-lukua tehtyjen täyttöjen kerrotaan sortuneen ja rikkoneen savimaan rakenteen useasti, kun savea kuormitettiin yli kantokyvyn.

Vuosien 1983–1987 välillä Arabianrannan pohjoiselle ranta-alueelle tehtiin geolujitettu yksöispenger, jossa on 100–150 metrin välein poikittaisia välipengerkeitä. Penkereiden välit täytettiin myöhemmin maa-aineksella. (Lahdenperä 2015, s. 24.) Vuosina 1983–1987 alueelle rakennettiin niin sanottu kelluva kaksoispenger, jonka louhepenkereet

Geoteknistä sanastoa

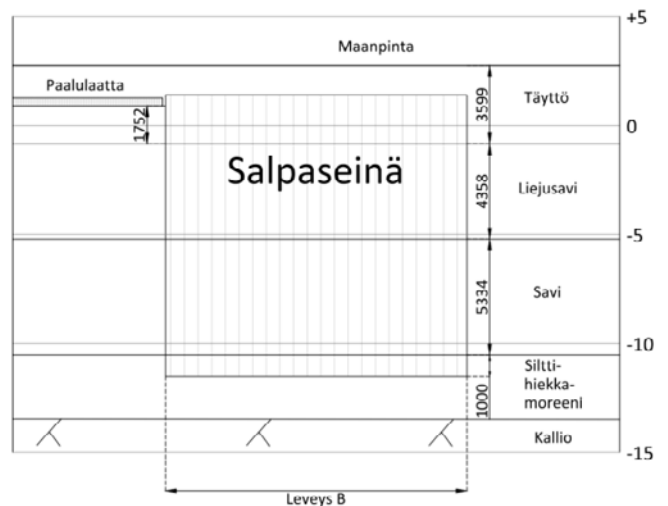
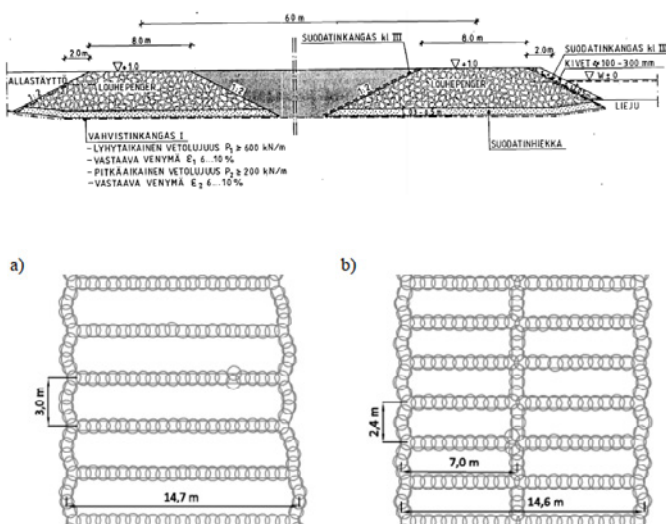
KTK-penger	KTK Oy:n vanhan huoltoaseman kohdalle rakennettu penger Toukolan rantapuiston alueella.
Salpaseinämä	2–20 metriä leveä, maahan upotetuista stabilointipilareista kortteli-alueiden maan vakauttamiseksi tehty rakenne.
Kelluva kaksoispenger	Kahdesta louhepenkereestä rakennettu tukipenger. Tukipengerkeitä yhdistää geolujite, jonka väli on täytetty sekalaisella maa-aineksella.

toimivat tukipengerkeinä. Kahden tukipengerkeen väli on täytetty sekalaisella maa-aineksella ja niiden alapintojen välille on asennettu geolujite. Kaj Franckin kadun kohdalla ns. kaksoispenger yhdistyy yhdeksi penkereeksi, joka on rakennettu kelluvaa kaksoispengertä aiemmin. (Ramboll 2020, s. 6.)

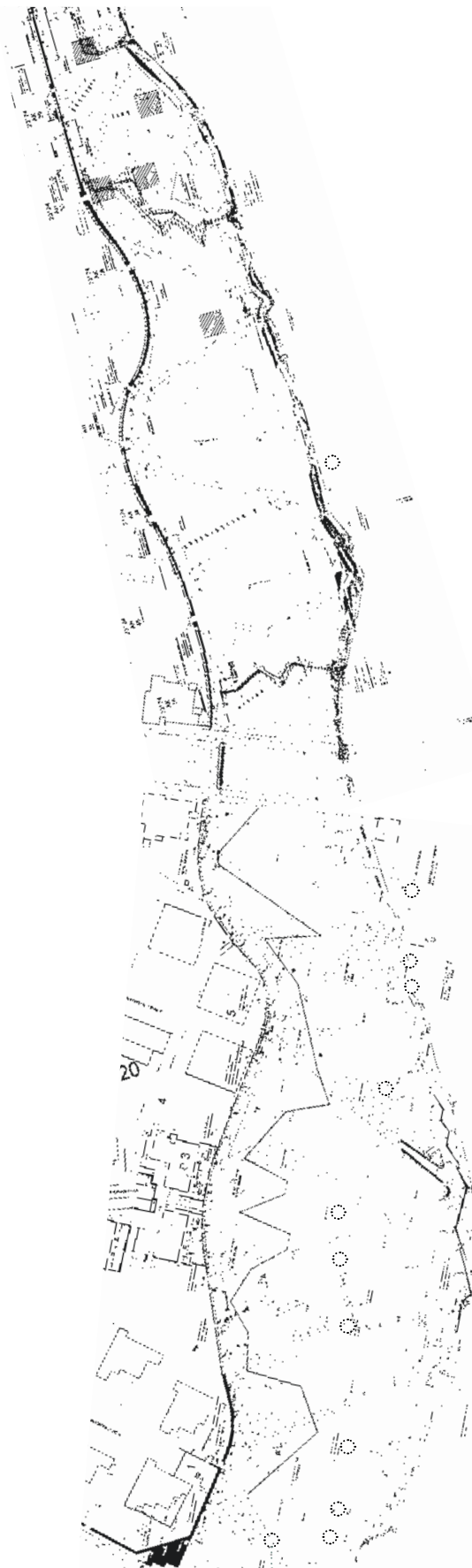
Suunnittelualueen eteläosissa Toukolan rantapuiston alueella on laaja entisen täyttöpengerkeen vyöhyke, ns. KTK-penger, jota on stabiloitu turpeen ja sementin

Yllä vasemmalla: kelluvan kaksoispengerkeen pääasiallinen rakenneratkaisu (Lahdenperä 2015, s. 28).

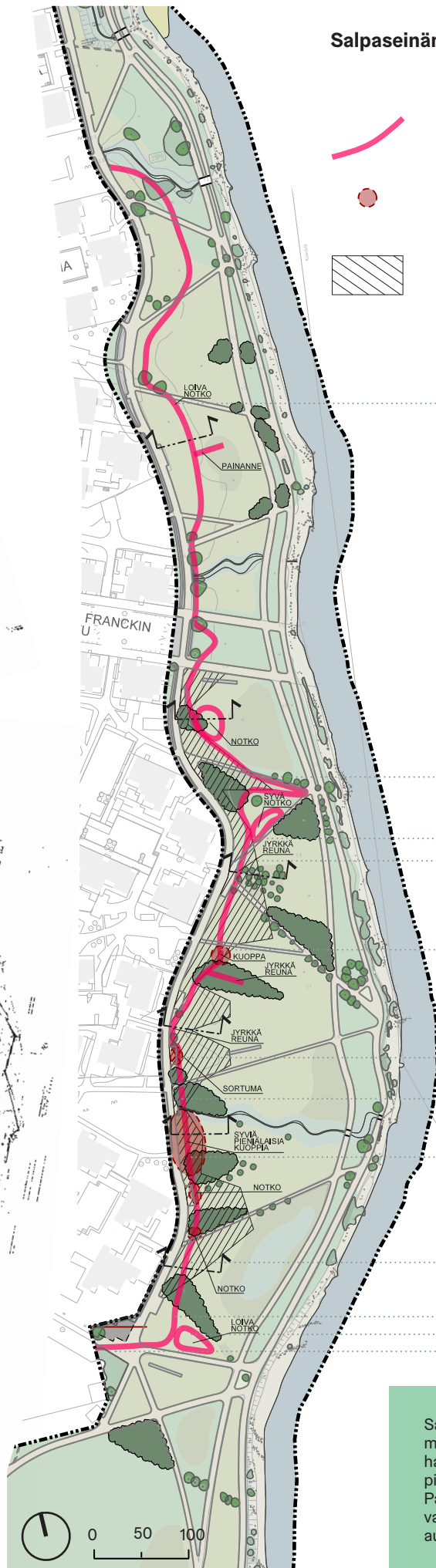
Alla vasemmalla ja oikealla: salpaseinämän pilarikaaviot ja yksinkertaistettu periaatekuva (Lahdenperä 2015, s. 37, 96).

Arabián rantapuiston tasaus- ja pintavesipiirustuksen VIO 5431/3_f sekä Toukolan rantapuiston pohjoisosan maatyö- ja mittapiirustuksen VIO 5109/2_c yhdistelmä (Maisemasuunnittelu Hemgård 2007 – 2008). Suunnitelmapiirustuksista havaitaan kiilamaisesti muotoiltu maanpinta ja kevennetyllä maaineksella rakennetun alueen raja.

Salpaseinämän vauriot

- Salpaseinämän painumalinja
- Huomiot (notkahdusalueet, erityisen pahat vaurioalueet)
- Kevytsorakevennyksen raja (suunnitelma Hemgård 2006-2008)

Salpaseinämän vaurioiden maastohuomioihin perustuva kartta havainnollistaa sortumavyöhykkeen pituutta ja vaurioiden moninaisuutta. Painumien muoto ja jyrkkyys vaihtelevat, ks. myös seuraavan aukeaman leikkaukset.

Puiston pohjoisosissa painuma on loivamuotoinen.

Kuvassa olevan alueen tasaus on painunut, vaikka se noudattaakin edelleen suunnitelman tasauseriaatetta.

Nousu käytävällä on jyrkkä.

Käytävän ja puiston rajalla näkyy murtumavyöhyke.

Pääkäytävän reunalla on jyrkkä pudotus. Myös vasemman laidan pelastuspaikka on sortunut.

Yksi pahiten sortuneista pelastuspaikoista. Paikan tulisi sijaita kokonaisuudessaan salpaseinämällä.

Sillan vierellä maa ja kaivot ovat painuneet.

Koivuryhmän edustalla maa on painunut pyöreämuotoisesti.

Salpaseinän eteläpäässä on useita syviä pieniä kuoppia.

Vasemmanpuolisen kuvan kanssa samoilla alueilla oleva jyrkkäreunainen painuma.

Jyrkkä reuna pienenee etelään mentäessä.

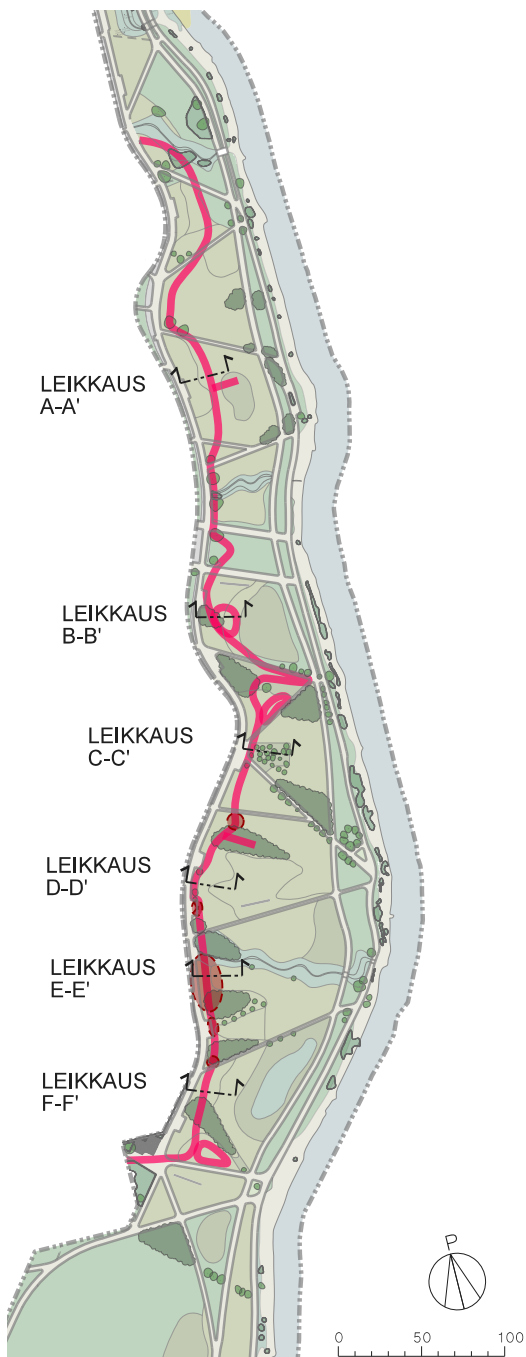

Aukion rinnalla oleva nurmi on painunut keskiosastaan.

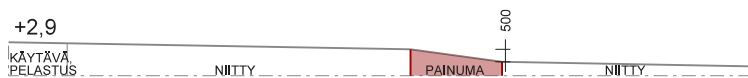

Aukion reunan kiveys on painunut salpaseinän linjalla.

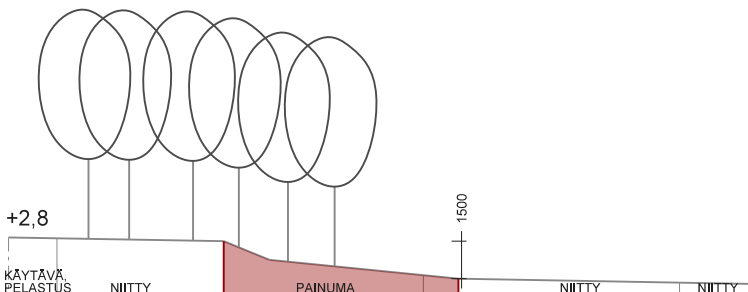

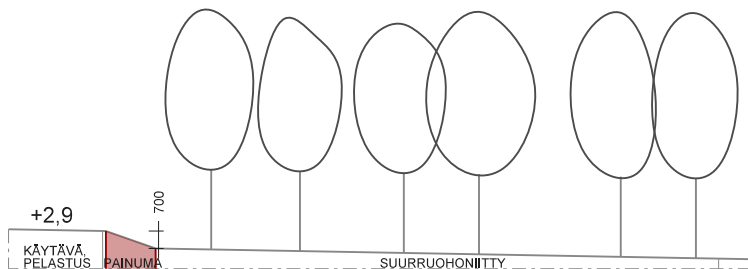
LEIKKAUS A-A' 1:200

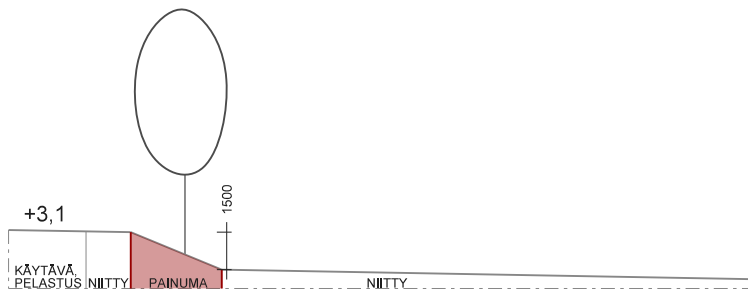
LEIKKAUS B-B' 1:200

LEIKKAUS C-C' 1:200

LEIKKAUS D-D' 1:200

LEIKKAUS E-E' 1:200

LEIKKAUS F-F' 1:200

Salpaseinämän vaurioiden maastohavainnointiin perustuvat poikkileikkaukset havainnollistavat sortumavyöhykkeen laajuutta. Painumien muoto ja jyrkkyyks vaihtelevat: paikoin maanpinta on painunut loivalta, leveältä alueelta ja paikoin taas on syntynyt hyvin jyrkkäreunaisia pudotuksia puistokäytävän läheisyyteen. Leikkauksen E-E' paikkeilla sortumavyöhykkeellä on leveän painuman lisäksi syviä, jalan mentäviä kuoppia. Painumien korkeus vaihtelee arvion mukaan noin 0,5 – 1,5 metrin välillä. Pienialaisten kuoppien syvyyttä ei ole tutkittu.

seoksella. Puistojen rakentamisen aikana puiston eteläosassa on vaadittu maamassojen vaihtoa kevytmassoiksi, sillä alue ei kestä juurikaan kuormitusta.

Tontti- ja katualueiden perustamista edeltäen toteutettiin salpaseinämä stabilointipilareista Arabian rantapuiston pohjoisosiin. Rakenteen kokonaisleveys on 12–20 metriä ja sen rakentamisen jälkeen voitiin toteuttaa vaiheittain laaja paalulaatta rakennusten perustamista varten. Salpaseinämän tarkoituksena on pysäyttää maan vaakaliike, jotta rakennusten paaluperustuksille ei aiheudu liiallista sivuttaista rasitusta. (Lahdenperä 2015, s. 2, 10.) Nykyisin salpaseinämän päällä kulkee puiston kävelyn ja pyöräilyn reitti sekä kiinteistöjen pelastusreitti pelastuspaikkoineen.

Arabianrannan maaperässä päällimmäisenä on täyttökerros, jonka laatu on sekalainen. Alueen eteläosissa Toukolan rantapuiston alueella täyttöjä on jopa 10–25 metriä, mutta useimmilla alueilla sitä on 3–4 metriä (Korhonen 2008, s. 27). Kelluvan kaksoispenkereen kohdalla täyttöä on arvioitu olevan noin 5 metriä. Täyttökerroksen alla on kaksoispenkereen alueella noin 10–14 metriä paksu savi-kerros, joka ohenee länteen mentäessä.

Koko alueen laajuisesti savea on arvioitu olevan enimmillään 20–25 metriä paksu kerros (Korhonen 2008, s. 27). Savikerroksen alla on noin 3–5 metriä paksu silttinen hiekkakerros, jonka alla puolestaan tavataan 2–6 metriä paksu pohjamoorenikerros. Kalliopinnan tasoa ei ole varmistettu, mutta Kaj Franckin kadun kohdalla kalliopinnan on arvioitu olevan tasolla noin -16...-28. (Ramboll 2020, s. 6.)

Täytetty ranta-alue painuu jatkuvasti, mitä on puiston rakentamisen aikaan kompensoitu täyttämällä aluetta tavallisella sekä kevennetyllä maa-aineksella. Suunnittelu- vaiheessa maantäyttöjen enimmäispaksuudeksi määrättiin 50 cm. Täyttöjä varauduttiin tekemään uudelleen vähintään kerran 20 vuoden jälkeen, mikä huomioitiin ranta-alueen muotoilussa. (Hemgård 2007). Puistoa reunustavien rakennusten alue on vakautettu alueellisella paalulaatalla (Korhonen 2008, s. 28–29).

Alueen pohjaveden taso on havaittu Kaj Franckin kadun kohdalla tasolla -0,59...+1,05 vuosina 1994–2002. (Ramboll 2020, s. 6.)

2.4.3 Ekologiset verkostot ja luontoarvot

Arabian rantapuisto on vähäpuustoinen, nurmivaltainen puistomainen alue. Se kytkeytyy etelästä Kyläsaaren puistoalueisiin ja rantakosteikkoihin, lännestä Vallilanlaakson viheralueisiin kapealla yhteydellä Hämeentien alitse ja Hermannin rantatien ylitse. Pohjoisessa viheralueita on runsaasti ja ne ovat laajoja: puiston länsipuolella sijaitsevat Annalan metsäinen huvila-alue, Pornaistenniemen lehto-alueet ja rannat sekä Viikin lintukosteikot.

Vanhankaupunginlahden itäiset osat kuuluvat **Natura2000**-verkoston *Vanhankaupunginlahden lintuvesi* -kuvioon, joka on pinta-alaltaan 316 hehtaaria. Kyseessä on

erityisesti linnustolle erittäin tärkeä jokisuistoalue. Natura2000-verkoston tavoitteena on turvata luontodirektiivissä määritetyt luontotyyppet ja lajien elinympäristöt. Samalle alueelle sijoittuu myös *Viikki-Vanhankaupunginlahti -luonnonsuojelualue*, joka on Helsingin laajin luonnonsuojelualue. Lisäksi Pornaistenniemen rehevä tervaleppälehto on rajattu omaksi luonnonsuojelualueekseen.

Suunnittelualueen pohjoisreunalla sijaitsee asemakaavassa suojeltu, **uhanalaiseen ja silmälläpidettäviin luontotyyppisiin** sisältyvä tervaleppälehto. Sillä kasvaa järeiden tervaleppien lisäksi nuorempaa puustoa, mesiangervoa, nokkosta ja maitohorsmaa, sekä vieraslajeista jättipalsamia ja karhunköynnöstä. Pensaskerros koostuu muun muassa tuomesta ja vaahterasta. Kasvillisuus on huomattavan kulttuurivaikutteista. Kuvio on luokitukseltaan arvoluokkaa II, uhanalaisuusluokaltaan se on vaarantunut ja edustavuudeltaan kohtalainen.

Arabian rantapuiston läpi kulkee **metsä- ja puustoisien verkoston** alueellinen yhteys, joka yhdistää rantapuiston pohjois- ja länsipuolella sijaitsevat metsäiset alueet Vanhankaupungin kosken alueella sekä Vallilanlaaksossa. Arabian rantapuisto on verkostossa merkitty niukkapuustoiseksi tukialueeksi.

Niittyverkoston rakenteellisessa ja laadullisessa tarkastelussa Arabianrannan puistoalue on luokiteltu pääasiassa merkinnöillä ”*muu niitty*” ja ”*niittyverkoston tukialue*”. Niittyverkoston kehittämissuunnitelmassa niitty-yhteyttä ehdotetaan kehitettävän Arabianrannan kautta kohti etelää lisäämällä puiston niittymäisyyttä ja turvaamalla Kyläsaaren rantapuiston monimuotoisuuden alueen tiivistyessä:

”Muut niityt yhdistävät arvokohteita ja muodostavat elinympäristöjä vaateliaalle niittylajistolle. Muut niityt myös

Alla: näkymä etelästä Vanhankaupungin tervaleppälehtoa kohti. Lehto on hyvin kulttuurivaikutteinen: siellä kulkee polkuja ja kasvaa haitallisia vieraslajikasveja.

usein sisältävät potentiaalia: hoitotoimenpitein niistä monia voisi kehittää ekologisesti ja maisemallisesti arvokkaampaan suuntaan."

"...niittyjen tukialueita ovat sellaiset avoimet tai puoli-avoimet biotoopit, joita ei hoideta niittyinä. Jotkin pääosin niityillä elävät lajit hyödyntävät näitä alueita osana elinympäristöään tai niiltä tavataan niitylajistoa satunnaisesti... Tukialueet ovat verkoston ja sen kytkeytyneisyyden kannalta tärkeitä." (Sitowise Oy/INARO Oy 2021.)

Alueella sijaitsevan **tärkeän lintualueen Vanhankaupunginlahden Natura-alue** (arvoluokka 1) on kirjattu olevan Helsingin ylivoimaisesti tärkein lintualue. Kyseessä on laaja ruovikkoinen alue, jolle kuuluu myös sukcession alkuvaiheen metsiä. Erillisiä tärkeän lintualueen merkintöjä on myös Vantaanjoen alajuoksulla (arvoluokka 2), Lammassaareissa (arvoluokka 3), Kuusiluodolla (arvoluokka 1) ja Kyläsaareissa (arvoluokka 3). Viimeinen alueista sijoittuu lähelle suunnittelualuetta ja se koostuu heinikkaisesta ruderaattialueesta, lampareesta ja Kumpulanpuron ojanvarsista. Suunnittelualue sisältyy myös **Suomen tärkeisiin FINIBA-lintualueisiin** sekä **kansainvälisesti tärkeisiin IBA-lintualueisiin** (Important Bird Area). Molempien raja on sama: niihin kuuluu laaja alue Vanhankaupunginlahdelta pohjoiseen aina Lahdenväylän reunamille Viikkiin saakka.

Suunnittelualueen kaakkoispuolella merenlahdella on **tärkeä lepakkoalue Vanhankaupunginlahden länsiselkä** (arvoluokka C). Kyseessä on paikallisesti tärkeä lepakkoalue, jolla saalistaa pohjanlepakkoja ja vesisiippoja. Tärkein osa-alue on Kumpulanpuron suistolta etelään olevalla matalikolla. Myös Kuusiluoto ja Lammassaari ovat erillisiksi

tärkeiksi lepakkoalueiksi rajattuja kohteita, joilla esiintyy aiempien lisäksi myös viiksisiippoja ja korvayökköjä.

Luonnonsuojelualueen paikkeilla sijaitsee **tärkeä matelija- ja sammakkoeläinkohde Viikki** (arvoluokka I). Alueella tavataan muun muassa viitasammakkoa, lisäksi tavallista sammakkoa, vesiliskoja ja vähälukuisesti rupikonnia. Kyyt ja rantakäärmeet ovat Viikistä häviämässä.

Vanhankaupunginlahden pohjukasta Viikin peltojen edustalle sijaitsee laaja **arvokas geologinen kohde**. Kyseessä on soistuva merenranta, jonka pinnalla on sara tai järviruokoturvetta.

Liito-orava elää Kustaa Vaasan puiston alueella suunnittelualueelta luoteeseen. Toinen läheinen esiintymisalue on Pornaistenniemellä, Vanhankaupunginkosken suvannon perukoilla. Esiintymiä yhdistää puustoinen yhteys Matinkaarensillan kohdalta.

Alueelta löydettäviä **uhanalaisten lajien** havaintoja on kirjattu euroopansorvarinpensaalla talvisin elävästä täpläkehräjäkoista *Yponomeuta plumbella* (NA 2010, hyvin harvinainen); ruohoilla, varvuilla ja pensailla elävästä lehtovähämättäristä *Chloroclystis v-ata* (NA 2010, CR 2000) sekä *Tomostethus nigrituksesta* (NT 2019, VU 2010), joka on metsien hoidosta kärsivä siivekäs selkärangaton. (Laji.fi 2022.) Kumpulanpuron lammen rannalla on havainto ojakaalista vuodelta 2012. Muutamia vuosia myöhemmin lajia ei enää löydetty, sillä todennäköisesti suurikasvuiset ranta- ja vesikasvit olivat tukahduttaneet heikomman ojakaalin kasvuston. Hoitosuosituksena ehdotetaan kasvillisuuden poistoa joltain osalta lammen etelärantaa. (Helsingin kaupungin karttapalvelu 2023.) Vantaanjoen suistossa on havaittu pikujärvisimpukkaa. Alueen pohjaolosuhteet ovat suojaist.

MERKINTÖJEN SELITYKSET

	Natura2000 -alueet Vanhankaupunginlahden lintuvesi		Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit
	Luonnonsuojelualueet Viikki-Vanhankaupunginlahti		Uhanalaisten lajien havainnot
	Arvokkaat geologiset kohteet		Liito-oravareitti, säilytettävä
	Tärkeät lintualueet		Liito-oravareitti, yhteystarve
	Kansainvälisesti tärkeät lintualueet IBA		Vieraslajihavainto
	Suomen tärkeät lintualueet FINBA		Vedenalaiset arvokkaat luontokohteet (mallinnus)
	Tärkeät lepakkoalueet		Kumpulanpuro
	Tärkeät matelija- ja sammakkoeläinkohteet		Valuma-alueen raja
	Luontotyypit, muu		Suunnittelualueen raja

Niittyjen kasvillisuusinventointi

2.4.4 Niittyjen kasvillisuusinventointi

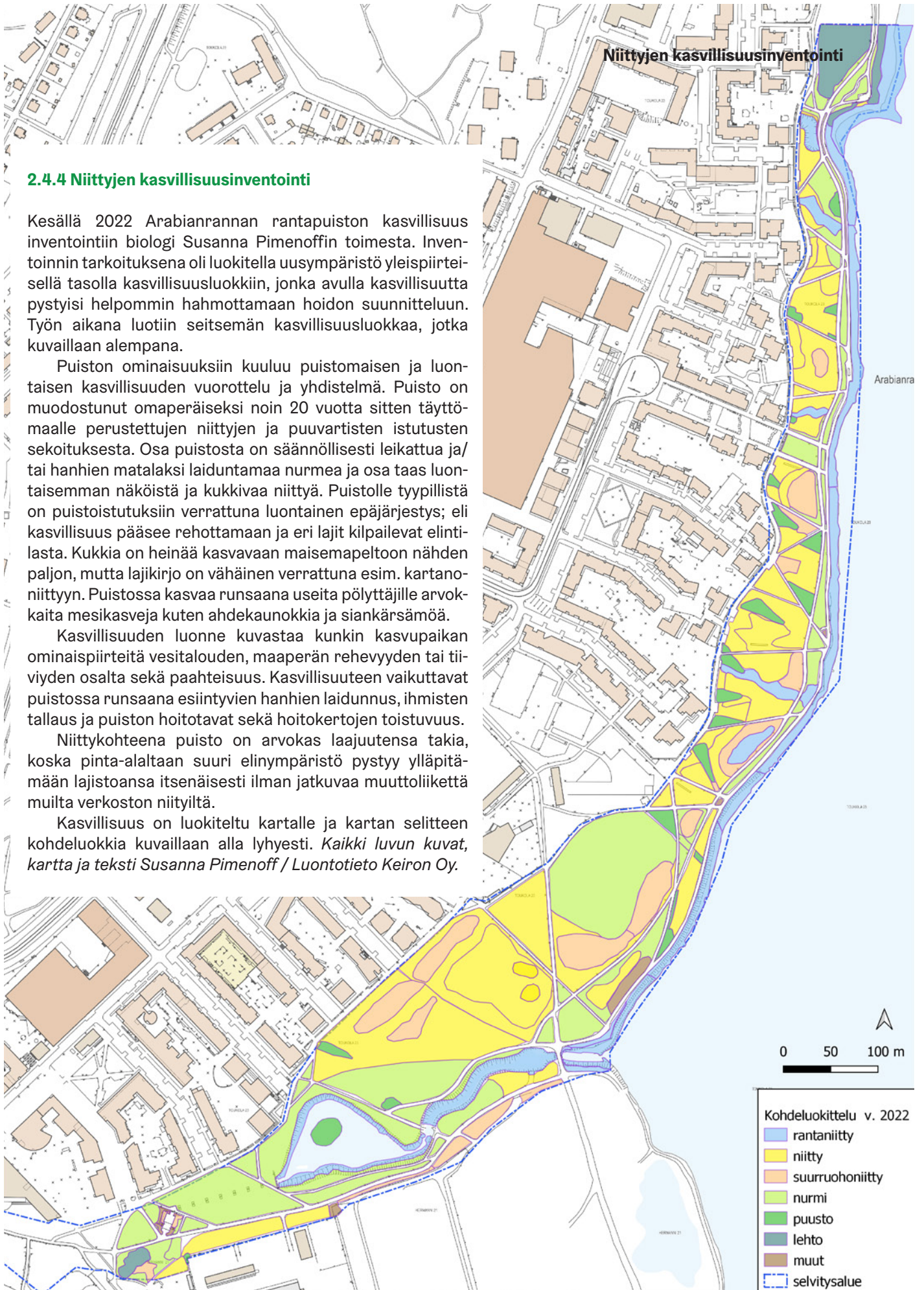
Kesällä 2022 Arabianrannan rantapuiston kasvillisuus inventointiin biologi Susanna Pimenoffin toimesta. Inventoinnin tarkoituksena oli luokitella uusympäristö yleispiirteisellä tasolla kasvillisuusluokkiin, jonka avulla kasvillisuutta pystyisi helpommin hahmottamaan hoidon suunnitteluun. Työn aikana luotiin seitsemän kasvillisuusluokkaa, jotka kuvaillaan alempana.

Puiston ominaisuuksiin kuuluu puistomaisen ja luontaisen kasvillisuuden vuorottelu ja yhdistelmä. Puisto on muodostunut omaperäiseksi noin 20 vuotta sitten täyttömaalle perustettujen niittyjen ja puuvartisten istutusten sekoituksesta. Osa puistosta on säännöllisesti leikattua ja/ tai hanhien matalaksi laiduntamaa nurmea ja osa taas luontaisemman näköistä ja kukkivaa niittyä. Puistolle tyypillistä on puistoistutuksiin verrattuna luontainen epäjärjestys; eli kasvillisuus pääsee rehottamaan ja eri lajit kilpailevat elintilasta. Kukkia on heinää kasvavaan maisemapeltoon nähden paljon, mutta lajikirjo on vähäinen verrattuna esim. kartano-niittyyn. Puistossa kasvaa runsaana useita pölyttäjiille arvokkaita mesikasveja kuten ahdekaunokkia ja siankärsämöä.

Kasvillisuuden luonne kuvastaa kunkin kasvupaikan ominaispiirteitä vesitalouden, maaperän rehevyyden tai tiivyyden osalta sekä paahteisuus. Kasvillisuuteen vaikuttavat puistossa runsaana esiintyvien hanhien laidunnus, ihmisten tallaus ja puiston hoitotavat sekä hoitokertojen toistuvuus.

Niittykohteena puisto on arvokas laajuutensa takia, koska pinta-alaltaan suuri elinympäristö pystyy ylläpitämään lajistoansa itsenäisesti ilman jatkuvaa muuttoliikettä muilta verkoston niityiltä.

Kasvillisuus on luokiteltu kartalle ja kartan selitteen kohdeluokkia kuvaillaan alla lyhyesti. *Kaikki luvun kuvat, kartta ja teksti Susanna Pimenoff / Luontotieto Keiron Oy.*

Kuva 1: rehevää rantaniittyä Kumpulanpuron varressa. Vesirajassa kasvaa saroja, suuria heiniä ja järviruokoa, ylempänä tuoreen niityn kukkivia ruohoja. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Kuva 2: hulevesiuomien rantaniityillä kasvaa mm. mesiangervoa, osmankäämiä ja ohdakkeita. Tiheät pajukot ja korkea kasvillisuus luovat suojapaikkoja eläimille ja linnuille. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Rantaniitty

Rantaniityksi on luokiteltu niittykaistaleet lähellä vesirajaa, sekä merenrannan, Kumpulanpuron että hulevesiuomien läheisyydessä. Rantaniitty tulvii aika ajoin merenpinnan vaihtelun ja sulamisvesien mukaisesti.

Kasvillisuus on korkeaa ja monilajista. Tulvavesi tuo ravinteita, joka muokkaa varsinkin hulevesiuomien kasvillisuudesta rehevää. Lajistossa on eroten muista alueista järviruokoa ja ruokohelpiä, suursaroja (vesi-, viilto-, luhtasara), keltakurjenmiekkää, rantakukkaa, mesiangervoa, osmankäämiä, luhtalemmikkiä, karhunköynnöstä ja pajuja. Näiden lisäksi varsinkin merenrannan rantakaistaleella kasvaa alueella yleistä pietaryrttiä, maitohorsmaa, ohdakkeita, paimenmataraa, peltosau-niota, hierakoita ja pujoa. Vieraslajeista esiintyy komealupiinia, palsternakkaa ja vaalea-amerikanhorsmaa.

Kumpulanpuron varteen on ilmeisesti istutettu mm. vesiminttua ja luonnonruusuja, yhden hulevesiuoman varteen kyläkurjenpolvea. Maahumala ja karvahorsma saattavat olla istutetuja tai vähintään tulokaslajeja.

Niitty

Niityllä tarkoitetaan matalakasvuisia avonaisia alueita. Niittyjä on pidetty matalina leikkaamalla ruohoa, mutta hoidon teho on vaihdellut yhdestä niittokerrasta useisiin. Kasvitieteellisessä mielessä luokka voisi käsittää tuoretta pienruohoniittyä, mutta uusympäristön lajisto ei täysin vastaa sitä. Niittyä on suuri osa pinta-alasta.

Kasvillisuus on hyvin heinävaltaista. Heinissä on pienikokoisia lajeja kuten nurmiröllä, rönsyröllä, kylänurmikka ja punanata sekä niitettyjä suurempikokoisia lajeja. Vähälajiseen ruoholajistoon kuuluvat siankärsämö, ahdekaunokki, pihasaunio, pietaryrtti, paimenmatara, hopeahanhikki-ryhmä, ketohanhikki. Paikoin kukkivia kasviyksilöitä on kuitenkin runsaasti, varsinkin siankärsämöä ja ahdekaunokkia.

Suurruohoniitty

Suurruohoniitty sisältää korkeakasvuisia avoalueita, joita ei ole niitetty edellisenä vuotena tai kartoitusvuotena. Korkea kasvillisuus on yleensä rehevää. Tällä käsitteen käyttö on kasvitieteellisessä mielessä epätarkka, mutta paremmin kasvillisuutta kuvailevaa sanaa ei keksitty.

Tämän luokan lajistoon kuuluvat maitohorsma, pietaryrtti, pujo, ohdakkeet, hierakat, takiaiset, nokkonen, heinistä koiranheinä, juolavehna, puntarpäät ja puuvartisista raidan ja pajujuen vesakko. Ruohoja vaikuttaa olevan jopa enemmän kuin heiniä.

Kuva 3: kapea kaistale meren luonnonkivin tai soralla pengerretyn rannan ja kulkuväylän välissä on luokiteltu rantaniityksi. Siinä esiintyy sekä matalampaa että korkeampaa niittykasvillisuutta. Paikoin maisemaa rytmittävät istutetut tyrnit, mutta myös itsestään kylväytyneet pajukot. Hanhet laduntavat ja oleskelevat rannassa ja pitävät kasvillisuuden matalana. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Kuva 4: Arabian rantapuiston luontaisin rantaniitty löytyy pohjoisesta lahdenpohjukasta. Vedessä kasvaa leveä vyöhyke järviruokoa, keskellä saroja ja heiniä ja ylimmällä rantavyöhykkeellä kukkivia kasveja kuten rantakukkaa, ranta-alpia ja pujoa. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Kuva 5: niityksi on luokiteltu matalakasvuiset alueet, jossa kasvaa heinien seassa kukkivia niitylajeja. Valkokukkainen siankärsämö on niityillä hyvin runsas. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Kuva 6: etelärajalla on rantapuiston nuorin niitty, jolle on kylvetty mm. ruiskaukkia. Seassa kasvaa myös suurempikokoisia lajeja kuten pietaryrttiä, päivänkakkaraa, peltosauniota. Oikeaa reunaa on leikattu. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Kuva 7: vaaleanpunainen ahdekaunokki on niityillä hyvin runsas yhdessä valkokukkaisen siankärsämön kanssa. Se on tärkeä mesikasvi pölyttäjille. Hoitotyössä on säästetty kukkivia pientareita ja jätetty nurmi leikkaamatta reunaan asti. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Nurmi

Nurmeksi on luokiteltu sellaiset niittyalueet, jotka ovat säännöllisessä hoidossa. Nurmikonleikkauksessa kasvillisuus on pidetty noin 5–15 cm korkeudessa. Hoidettuja nurmipintoja on melko paljon eri puolilla aluetta, varsinkin etelässä ja keskiosassa. Kunnoltaan parhaat nurmikot kasvavat pohjoisessa, jossa kaistaleet ovat pieniä ja vettä ilmeisesti riittää paremmin kuin suurilla avopinnoilla. Urheilupuiston läheisyyteen sijoittuvan pelikentän maanpinta on epätasainen. Väljästi kasvavat, mutta tuuheet heinämaattait lisäävät pinnan epätasaisuutta.

Nurmikoiden kasvillisuus on heinävaltaista. Heinän seassa on valkoapilaa, hopeahanhikki-ryhmää, pihasauniota, siankärsämöä, ketohanhikkia, pihatatarta ja keltanoita. Paikoin kasvaa myös pajuvesoja, joita on leikattu tyvestä jo vuosia.

Kuva 8: suuruuhoniitty pelikentän etelä laidalla kasvaa mm. maitohorsmaa, hierakoita ja paju vesoja. Suuruuhoniitty-luokkaa ei vastaa luontaista niittytyyppiä, vaan nimi on annettu kasvillisuuden korkeuden perusteella. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Puusto

Puusto-luokkaan on luokiteltu puuistutukset tai puuryhmät. Kohteita on käytävien varsilla ja myös Kumpulanpuron suvannon saarella. Kaikkia yksittäispuita ei ole rajattu omiksi kohteikseen.

Puiden alla kasvaa enimmäkseen heinävaltaista ja korkeaa niittyä, mutta monien alla on nurmikkoa. Niittämättömissä kohteissa esiintyy koiranputkea, nokkosta, ahdekaunokkia ja siankärsämöä. Heinistä korkeakasvuisten niittyjen valtalajina on koiranheinä. Koiranheinä on kilpailukykyinen laji, joka hyötyy virtsan ja ilmasta laskeutuvan typen rehevöittävästä vaikutuksesta.

Kuva 9: puiston eteläosassa on jätetty niittämättä leveä kaistale niittyä, johon on muodostunut korkea kasvillisuus. Tämän kuvan vasen laita on luokiteltu suuruuhoniityksi, leikattu kaistale niityksi. Ohdakkeiden ja koiranputken seassa kukkii myös paimenmataraa ja muita pienempiä lajeja. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Lehto

Lehdoksi on luokiteltu puustoiset kohteet, joiden aluskasvillisuus on lehdolle edes jollain tavoin ominaista. Kohteita on selvitysalueen pohjoisreunassa ja lounaiskulmassa.

Eteläinen kohde muodostuu lehtipuuryhmästä, joiden varjossa kasvaa puiden taimia, keltamoia, heiniä, paimenmataraa, koiranputkea.

Pohjoisessa on tervaleppää kasvava tuore ja kostea lehto sekä rantalehto. Tervaleppälehdossa kasvaa runsaasti vieraslajeja, eniten jättipalsamia ja lännenpalsamia. Alkuperäistä kasvillisuutta edustavat mesiangervo, vuohenputki ja nokkonen.

Kuva 10: pelinurmi puiston keskiosassa on kasvualustaltaan epätasainen ja kasvimaattaiden täplittämä. Hanhet, naakat ja lokit viihtyvät laajalla aukealla. Hanhet pitävät laidunnuksellaan kasvillisuuden matalana, mutta sen seurauksena kenttä on ulosteiden takia vähemmän houkutteleva pelaamiseen. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Muu

Muu-luokkaan kuuluvat sekalaiset alueet, joita ei voi luokitella mihinkään yllä olevaan luokkaan. Kohteita on seitsemän, josta yli puolet on ruohovartisia tai pensasmaisia istutuksia. Kumpulanpuron varressa on useita istutettuja pensaita, mutta myös sinne kasvaneita pajuja ja kurtturuusuja.

Ajoittain tulviva ja paljaaksi laidunnettu rannan läheinen niitty on lisätty tähän luokkaan.

Kuva 11: Kumpulanpuron alajuoksulla nurmikko on kulunut paljaaksi. Ainakin kuivuus, hanhien laidunnus ja tallaus heikentävät nurmen kasvua. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Kuva 15: puusto-luokkaan on rajattu osa puustutuksista. Puiden latvuspeittävyys on vähän suurempi kuin rajaamattomilla puuriveillä. Aluskasvilisuus voi olla korkeakasvuista niittyä tai leikattua nurmea. Kuvassa näkyy nurmen ja puusto-alueen raja vasemmalla. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Kuva 12: nurmi kasvaa parhaiten puiston pohjoisosassa, jossa vesitalous vaikuttaa paremmalta ja puiden varjostus vähentää haihduntaa. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Kuva 16: lehdot ovat lehtipuuta kasvavia, luontaisen kaltaisia elinympäristöjä. Lehtoa on pohjoisrajalla (kuvassa) ja etelärajalla. Pohjoisessa lehdoissa kasvaa kookkaita tervaleppiä, joiden alla viihtyvät niin nokkonen kuin mesiangervo. Vieraslajit heikentävät kohteen edustavuutta. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Kuva 13: Kumpulanpuron eteläreunassa ja puiston länsilaidassa on myös suhteellisen hyvin kasvavaa nurmea. Muotoilemalla leikkausreunaa aaltolievaksi on saatu aikaiseksi melko luontaisen näköistä jälkeä. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Kuva 17: tulviva ja hanhien paljaaksi laiduntama niittyala sijaitsee rannan tuntumassa Kumpulanpuron pohjoispuolella. Tämä luhtainen kohde on luokiteltu luokkaan muu. Kuvan alareunassa kukkii ketohanhikki, vasemmalla peltosauniota. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Kuva 14: nurmeksi on luokiteltu useammin leikattu kasvillisuus, joka on heinävoittoista. Polun oikealla puolella nurmea ja vasemmalla niittyä, vaikka raja todellisuudessa on melko häilyvä. Kuvasuunta itään, puiston eteläosassa. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

Kuva 18: selkeät istutusalueet on luokiteltu luokkaan muu. Tässä Kumpulanpuron varren törmällä on jäljellä joitakin pensasistutuksia. Ruohovartisista on vaikea arvioida, mitkä ovat kehittyneet luontaisesti ja mitkä ovat mahdollisesti istutettuja. Alakulmassa kukkii rantakukka ja jättipalsami. Kuva Susanna Pimenoff/Luontotieto Keiron Oy 2022.

2.4.5 Kulttuuriympäristön ja kaupunkirakenteen arvot

Arabianrannan puistoalueen kiinteimmät kytkökset seudun kulttuuriarvoihin liittyvät Arabian posliinitehtaan käsittävään valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön *Arabian tehtaat* (RKY 2009), joka on taideteollisen historiansa kautta nivoutunut osaksi koko kaupunginosan identiteettiä. Puiston läheisiä RKY-alueita ovat myös vierekkäiset *Helsingin Vanhakaupunki* ja *Vantaanjokisuun vesi- ja viemärlaitokset* -arvokuviot, jotka sijaitsevat puistoalueelta pohjoiseen. *Helsingin Vanhakaupunki* -kuvio käsittää kaupungin ensimmäisen sijaintipaikan muinaisjäännoiksi. *Vantaanjokisuun vesi- ja viemärlaitokset* -RKY-alueeseen kuuluu vanhoja tuotantorakennuksia, jotka on suojeltu asemakaavamerkinnoin.

Missä maat on mainioimmat – Uudenmaan kulttuuriympäristöt -selvityksessä (Uudenmaanliitto 2012, s. 93, 102) maakunnallisesti arvokkaiksi kulttuuriympäristöiksi on merkitty korttelialueelta lännestä hieman puiston puolelle venyvä *Käpylä-Koskelan asuntoalue* -arvorajaus sekä Vantaanjoen suistoalue pohjoisessa osana *Vantaanjokilaakson maisema-alueita*. Ensimmäinen kuvaa 1940- ja 1950-luvuilla rakennettua asuntoaluetta ja Vanhankaupungin vedenpuhdistamon punatiilirakennuksia vuodelta 1928. Jälkimmäisen kuvauksen mukaan Vantaanjoki pujotautuu Helsingin kaupungin alueella tiivistyvän yhdyskuntarakenteen joukkoon ja historiallisille Helsingin syntysijoille Vanhankaupunginlahdella.

Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöihin kuuluvat *Hämeentien*, *Vanhankaupungin puistoalueiden* ja *Kumtähdenkentän* arvoympäristöt.

Suunnittelualueen pohjoisreunalla sijaitseva *Vanhankaupungin tervaleppälehto* (s-1) on suojeltu asemakaavassa. Suunnittelualueen ulkopuolella puistoalueen länsipuolella Arabian tehdasalueen sekä Bokvillanin rakennuksia on suojeltu asemakaavassa. Muita suunnittelualueen lähistöllä sijaitsevia suojeltuja, paikallista kulttuuriperintöä edustavia alueita ja rakennuksia ovat muun muassa 1820-luvulta periytyvä Villa Anneberg eli Annalan huvila puistoiheen sekä Verkatehtaanpuiston yhteydessä sijaitseva Villa Arabeski.

2.4.3 Maisema-arvot

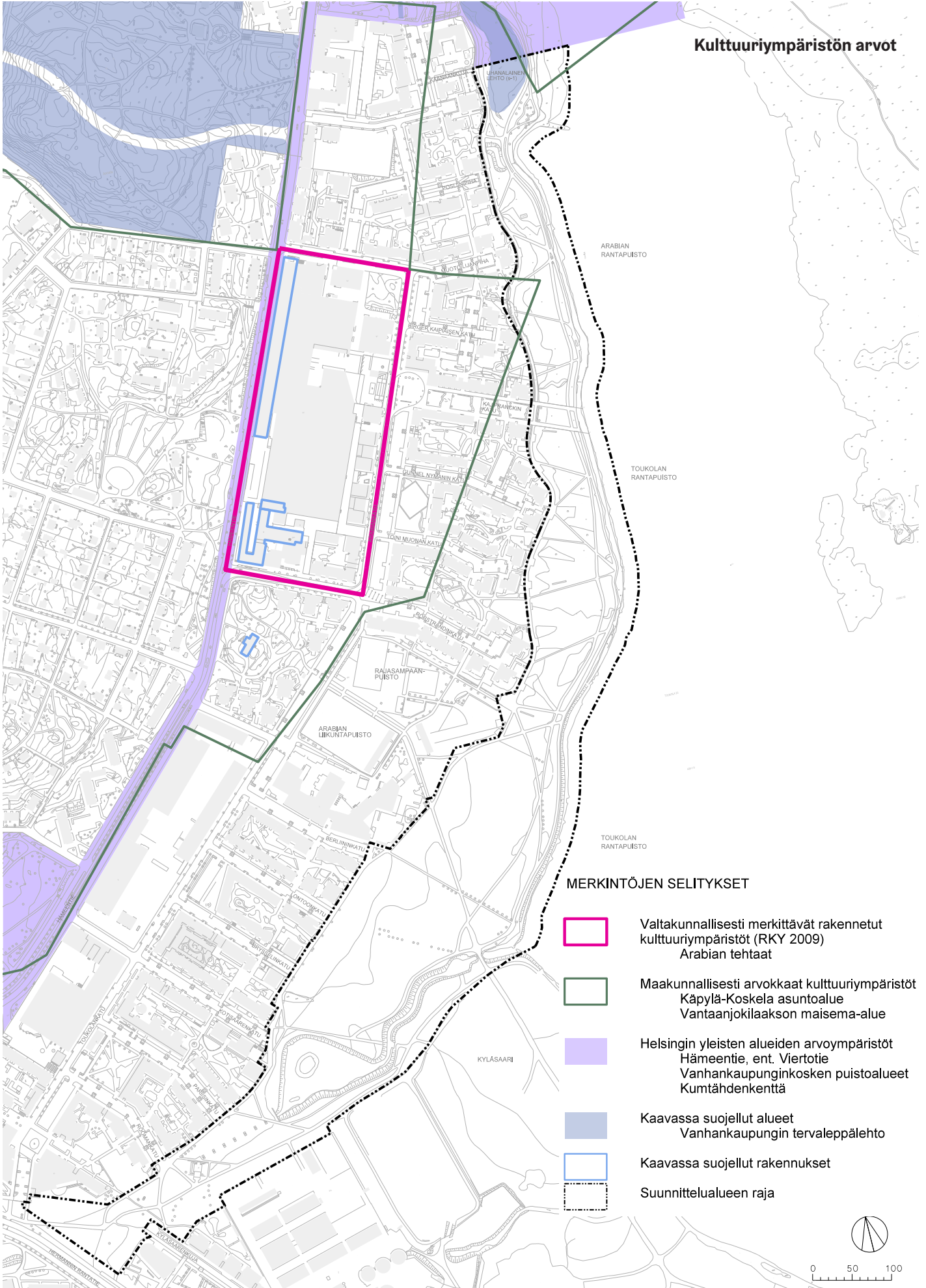
Rantapuiston maisemaa määrittelee ennen kaikkea avoimuus, pitkät näkymälinjat sekä rakennettu, mutta luonnomukaisesti muotoiltu kivikkoinen rantaviiva. Puiston sijainti tiiviin kaupunkirakenteen reunassa kääntää katseen kohti merenlahtea ja puiston vastarantoja, joiden luonnomukainen ilme metsineen ja ruovikkoineen korostaa Arabian rantapuiston luonnetta rakennettuna maisemana. Puiston avoin maisematila linkittää yhteen Arabianrannan tiiviisti rakennetun asuinkorttelien ympäristön ja kaukomaisemassa näkyvät luonnonelementit. Hämeentien ympäristön selännealueet piiloutuvat 2000-luvun alkupuolen rakennusympäristön taakse.

Puiston avoimet alueet ovat herkkiä maiseman

Ylinnä: Arabian rantapuisto ja Arabian korttelialueet muodostavat vahvan luontaisen ja rakennetun ympäristön parin. Keskellä ja alinna: Kaj Franckin kadun akselia korostavat puiston reunalla seisovat veistokset (Howard Smith 2008) sekä akselin linjaa jatkava laiturit, joka kuuluu kolmiosisäiseen *Laiturit*-teokseen (Naamanka, Pesonen, Salonen 2007).

Kulttuuriympäristön arvot

MERKINTÖJEN SELITYKSET

- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009)
Arabian tehtaat
- Maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt
Käpylä-Koskela asuntoalue
Vantaanjokilaakson maisema-alue
- Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöt
Hämeentie, ent. Viertotie
Vanhankaupunginkosken puistoalueet
Kumtähdenkenttä
- Kaavassa suojellut alueet
Vanhankaupungin tervaleppälehto
- Kaavassa suojellut rakennukset
- Suunnittelualan raja

0 50 100

muutoksille laajojen näkymäsektorien takia. Etenkin puiston eteläosien luonne tulee näkymien osalta muuttumaan tulevaisuudessa Hermanninrannan ja Kyläsaaren rakentamisen myötä. Nykyisellään jättömaana pitkään ollut Kyläsaaren ranta-alue säilyy puistona, mutta Kyläsaaren teollisuustoiminnot korvautuvat asumisella. Arabian rantapuisto saa rakentamisen seurauksena uuden urbaanin päätteen, jota edustavat jo Kalasataman tornitalot.

Alueen kaukomaisemassa maamerkinomaisia elementtejä ovat Kalasatamaan rakentuvan tornitalokeskittymän lisäksi Hanasaaren lämpövoimalan piippu. Vanhankaupunginlahden vastarannan metsäinen rantaviiva muodostaa yhtenäisen reunan lahden maisematilalle. Reunan kaupunkimaisesta sijainnista muistuttavat osin sen takaa esiin nousevat yhdyskuntarakenteet, kuten Itäväylän kohdalla kulkevan voimalinjan pylonit ja Roihuvuoren vesitorni. Selvästi luonnonmukaisinta osaa vastarannoista edustaa Vanhankaupunginlahden suojelualue ruovikkoineen ja saarineen, jonka taustan horisontti on säilynyt rakennuksista vapaana.

2.4.4 Virkistysarvot

Rantapuisto on osa laajaa Vanhankaupunginlahden kiertävää virkistys- ja viheraluekokonaisuutta. Puiston liittyminen läheisiin luonnonsuojelualueisiin ja valtakunnallisesti

arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön Vanhankaupunginkoskella nostavat puistoalueiden statusta tärkeänä kaupunginosia ja alueita yhdistävänä viher- ja virkistysyhteytenä. Puiston läpi kulkevat jalankulku- ja pyöräilyreitit ovatkin aktiivisessa käytössä, ja talvisin lumitilanteen salliessa myös hiihtäjiä kulkee alueella. Lisäksi puistoa käyttävät muun muassa ratsastajat, kalastajat ja lintujen tarkkailijat.

Suunnittelualueen länsipuolella puistojen välittömässä läheisyydessä sijaitsee Arabian **urheilupuisto**, joka sisältää eri kokoisia kenttiä pallopelejä varten. Lisäksi urheilupuiston ja rantapuiston välissä on kaksiosainen ulkokuntosali. Rantapuiston laajat avoimet näkymät yhdessä avoimien nurmialueiden kanssa mahdollistavat nurmikoiden käytön pallopeleissä, leikeissä sekä suurempaakin avointa tilaa vaativissa toiminnoissa, kuten varjosiipiliitin käsittelyssä. Puiston ja asuinalueen reunalla on käytössä kaksi frisbeegolfin harjoituskoria. Korit ovat nykyisin liian lähellä ulkoilureittejä, joten niiden käyttö voi aiheuttaa vaaratilanteita.

Oleskelun paikkoja penkkeineen ja näköaloineen on sijoitettu tasaisesti osaksi puistojen reittiverkostoa. Useisiin sosiaalisen kontrollin ulkopuolelle, kauas rakennuksista tai muuten näkösuojaan jääviin penkkeihin on

Arabian rantapuistossa kulkee hiihtolatu lumisina talvina. Jalankulkijat ja pyöräilijät etsiytyvät tällöin muille reiteille. *Valokuva Safa Hovinen 2018.*

Vanhankaupunginlahden tarkastelut

Ranta-alueiden avoimuus ja sulkeutuneisuus

Kartta yllä: Vanhankaupunginlahtea ympäröivät rannat jakautuvat karkeasti idän sulkeutuneisiin maisematiloihin ja länsirantojen avoimiin rantamaisematiloihin. Luonnonmukaiset rannat kasvavat puustoa ja pensaskasvillisuutta aina merenrantaan saakka, kun taas rakennetuilla puistoalueilla sekä asuinrakennusten avoimilla alueilla näkymät ovat huomattavasti pidempiä ja laajempia. Toisaalta useilta avoimilta ranta-alueilta aukeavat näkymät ovat huomattavan luonnonmukaisia, kun esimerkiksi Arabian rantapuiston näkymäsuunnat kohdistuvat Kuusiluotoon ja Lammassaareen sekä Herttoniemen ja Kulosaaren vehreille rannoille. Urbaania näkymää alueella edustavat Verkosaaren rakennukset sekä horisontissa usein häämöttävät Kalasataman tornitalot. Puistosuunnittelun aikaan avoimilla näkymäsektoreilla pyrittiin saaristomaisen tunnelman luomiseen ja avoimuus onkin säilynyt nykypäivään asti merkittävänä maisemallisena elementtinä puistossa.

Nykyiset rakenteet, kalusteet ja varusteet

1.

2.

3.

4.

5.

6.

8.

7.

9.

1. Korkeat valaisimet ovat valaisinpylväitä puistovalaisinvarrella.
2. Korttelialueen reunaan valaisevat pollarivalaisimet.
3. OmaStadi-hankkeen niityistä kertova infotaulu sijaitsee Kumpulanpuron uoman pohjoispuolella.
4. Pääpyöräreitin varrelle sijoittuu koirankakkapussitelineitä.
5. Puistossa on muutamia syväkeräysastioita.
6. Puiston penkit ovat puupintaisia. Ne eivät täytä nykyisiä esteettömyysvaatimuksia ja ovat paikoin sotkettuja.
7. Kumpulanpuron hulevesialtaan yhteydessä sijaitsee kaksi pöytäpenkkiryhmää.
8. Puistoalueen pohjoisosassa näköalapaikalla on puinen oleskelurakenne, joka soveltuu istuskeluun ja loikoiluun.
9. Hulevesialtaan koillisreunalla on puinen terassirakenne.

kohdistettu ilkeävaltaa. Rakennetumpia oleskelupaikkoja edustavat Kumpulanpuron hulevesialtaan yhteydessä oleva terassi pöytäpenkkeineen puiston eteläpäässä sekä pohjoispään penkkiryhmä koivikon ja ruovikon siimeksessä. Molemmat paikat ovat yleisilmeeltään hyvin kuluneita.

Hanhilla on merkittävä vaikutus virkistyskäyttöön Arabian rantapuistossa. Puiston laajat nurmi- ja niitykentät houkuttelevat hanhia poikasineen ruokailemaan. Matalan kasvillisuuden mahdollistama hyvä näkyvyys sekä läheinen merenlahti tuovat niille turvaa, kun linnut voivat vaaran uhatessa paeta lentokyvyttömine poikasineen veteen tai vanhempina lähteä lentoon. Hanhien laidunnus kuluttaa puiston pohjakasvillisuutta, minkä seurauksena nurmista tulee tiiviitä, mattomaisia kasvustoja, jotka kuivuvat kesällä ruskeiksi. Osa ihmisistä kokee hanhien vaikeuttavan puiston virkistyskäyttöä, sillä nurmilla on runsaasti ulosteita ja poikasten kanssa hanhet voivat käyttäytyä aggressiivisesti. Toisaalta osa puiston käyttäjistä pitää hanhia merkittävänä puistojen viihtyisyyttä lisäävänä tekijänä. Heidän mukaansa lintujen oleskelua puistossa tulisi vaalia ja mahdollistaa lintujen tarkkailu tulevaisuudessakin.

Kuvat yllä: Arabian rantapuisto on tärkeä hanhien ja muiden lintujen elinympäristö. Laajat nurmialueet houkuttelevat hanhia laiduntamaan, mutta heikentävät nurmien kuntoa ja ihmisen kannalta nurmien virkistyskäytön mahdollisuuksia. *Ylempi kuva: Susanna Pimenoff / Luontotieto Keiron Oy 2022.*

Vuosittainen kekrijuhla kokoaa lähiseudun asukkaita juhlimaan syksyistä sadonkorjuujuhlaa. Yksi ohjelmanumeroista on rannassa tapahtuva kekripukin poltto.

